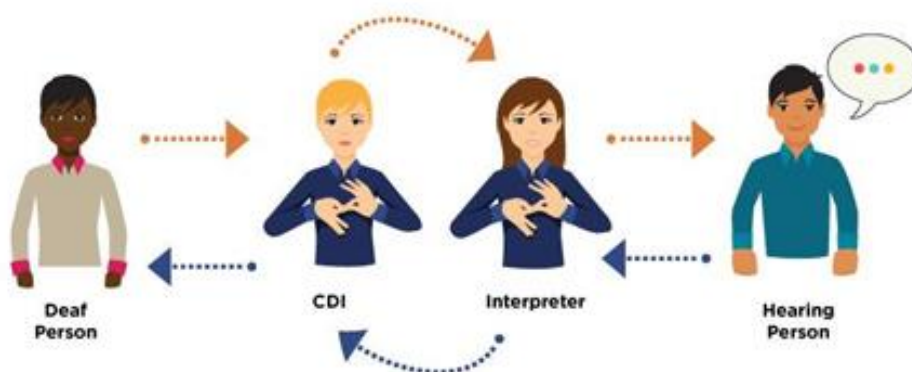


PROSJEKTRAPPORT

Virksomhetsområde: Forebygging
Prosjektnummer: 2015/RB7602
Prosjektnavn: Mellomtolking for døve
Søkerorganisasjon: Norges Døveforbund



OSLO
DØVEFORENING



Statped



NORGES
DØVEFORBUND

MELLOMTOLKING FOR DØVE

Utrede og kartlegge mellomtolking som løsning for personer som ikke har tilstrekkelig språk til å gjøre rede for seg.

Oslo Døveforening
2015 - 2017

Forord

Oslo Døveforening (ODF) i samarbeid med Norges Døveforbund og Statped Sørøst takker for et samlet tilskudd på kr 1.405.000 fra ExtraStiftelsen via Norges Døveforbund for årene 2015-2017. Dette gjorde det mulig å gjennomføre prosjektet «Mellomtolking for døve».

Prosjekt tema var å utrede og kartlegge mellomtolking som løsning for personer som ikke har tilstrekkelig språk til å gjøre rede for seg.

Målgruppe for prosjektet var døve som ikke behersker norsk tegnspråk godt nok til å ha utbytte av å bruke en tegnspråktolk og døve mellomtolker.

Målsettingen for prosjektet var å forebygge og unngå at personer som ikke har tilstrekkelig språk til å gjøre rede for seg, forblir i en slik situasjon. Det er et mål å involvere de berørte partene for å dokumentere et behov for en egen yrkesretning som mellomtolk.

Prosjektets betydning var å:

- Utrede begrepet mellomtolking
- Kartlegge behov for mellomtolker for døve
- Dokumentere behov for kompetanse og kvalifikasjoner
- Se muligheten for å opprette egen yrkesretning som mellomtolk

Gjennom dette prosjektet kan vi si at vi har oppfylt prosjektets betydning gjennom tiltakene som ble gjennomført i årene 2015-2017. Prosjektleder var Maren Oriola i årene 2015 og 2016. Prosjektet ble forlenget med ett år og daglig leder Vidar R. Sæle i Oslo Døveforening overtok prosjektet i 2017, med å utforme sluttrapporten så godt som mulig på bakgrunn av tilgjengelig materiale og skaffet selv mer materiale.

Vi takker styringsgruppen som har bidratt med prosjektet, og disse var Sonja M. Holten (Språkrådet), Lise Kristoffersen (Statped Sørøst), Bjørn A. Kristiansen (Norges Døveforbund) og Vidar R. Sæle (Oslo Døveforening).

Vi takker alle bidrag som har gitt gjennom referansegruppene og døveforeninger som har stilt opp som arrangør til å gjennomføre döv tolk kursene.

Vi takker Norges Døveforbund for gode bidrag med veiledning og rådgivning i prosjektperioden som har vært en god hjelp for oss.

Oslo 9. februar 2018
Oslo Døveforening

Sammendrag

1. Bakgrunn for prosjektet

Oslo Døveforening opplever å møte døve med ulike språknivåer. Det kommer flere døve som har behov for hjelp til å forstå og gjøre seg forstått gjennom en vanlig tegnspråktolk, som for eksempel flyktninger og asylsøkere. Også norske døve som mangler vokabular og erfaring fra ulike livsområder, særlig hvis de ikke kan tilstrekkelig norsk eller norsk tegnspråk til å kommunisere naturlig via en hørende tegnspråktolk. En mellomtolk er som oftest en döv person som legger til rette for kommunikasjon mellom den døve og tegnspråktolken.

2. Målsetting og målgruppe

Målsettingen er å forebygge og unngå at personer som helt eller delvis ikke har tilstrekkelig språk til å gjøre rede for seg, forblir i en slik situasjon. Det er et mål å involvere de berørte partene; døve med begrensede lingvistiske kompetanser, mellomtolkene og tegnspråktolker, for å finne fram til de gode eksemplene på tilrettelegging for kommunikasjon som øker deltakelse og mestring. Prosjektet har to målgrupper: Døve med begrensede lingvistiske kompetanser og døve mellomtolker.

3. Prosjektgjennomføring / Metode

I utredningen av begrepet «Mellomtolk» som ble endret til "Døv tolk" beskriver ulike måter å bistå i kommunikasjon som oversettelse, tolking og forhandling om mening i situasjoner hvor døve med begrensede lingvistiske kompetanser kommer til kort språklig sett i bruk av tegnspråktolk. Døv tolk dekker tegnspråktolking utført av døve personer. Behovet for døve tolker har oppstått på grunn av at hørende tolker eller tolker som ikke har god nok kompetanse i tegnspråk kan mangle ferdigheter eller kvalifikasjoner som trengs for å tolke i krevende situasjoner. Spørreundersøkelse gikk på hvilke erfaringer døve har med å hjelpe til med eller tilrettelegge kommunikasjon der en hørende tolk ikke blir forstått av, eller forstår en tegnspråklig döv. Vi har deltatt på flere seminarer som var viktig for prosjektet. Det er gjennomført en foredragsturne på 7 ulike steder i landet, der en döv amerikansk som selv er döv tolk i USA fortalte om hans erfaring og hva döv tolk er for noe. Prosjektet har hatt samarbeid med NAV tolketjeneste i Oslo og Akershus og Rådgivningskontoret for syn og hørsel i Oslo kommune som gjelder tolking for fremmedspråklige og kurstilbud for de som vil jobbe som döv tolk.

4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

Resultater fra spørreundersøkelsen viser at mange er interessert i å ta en utdanning som döv tolk. Flest bor på Østlandet speiler at det bor en god del døve med minoritetsbakgrunn. Mange gjør dette frivillig eller uten lønn, skyldes det at det ikke finnes utdanning for døve som vil bli döv tolk idag. Gjennom erfaring med tolking på foredragsturneen har vi lært om döv tolkens plassering i forhold til foreleseren, oversettere og tegnspråktolker. Diskusjon om å bruke begrepet konsepttolk fordi det var et kurs, der man kunne styre informasjonen selv. Mens döv

tolk brukes i andre sammenheng der det er språk og kultur som formidles, men mindre rom for forklaringer i tillegg. I Sverige mener de at utdanningen må deles i to, døv tolk og oversetter. En oversetter jobber med å bearbeide tekster som krever andre kunnskaper og verktøy til å jobbe med tekster fra norsk skriftlig til norsk tegnspråk i forhold til å oversette direkte som en døv tolk gjør på stedet.

5. Oppsummering/konklusjon/videre planer

Ved utdanning bør man avklare om det skal utdannes som døv tolk, konsepttolk eller oversetter. Gjennom seminarene ser vi at døv tolk i Europa har utdanning, egen organisasjon og oppdrag. Vi ser viktige temaer å ta opp for et fremtidig kurs som døv tolk eller som egen utdanning ved en høgskole. Vi håper at sluttrapporten kan bidra til videre utredning i å se på kvalifisering av døv tolk og et utdanningsopplegg ved en Høgskole, blir fulgt opp. Døv tolk utdanningen bør også sees i sammenheng med tegnspråktolk utdanningen som gis ved høgskolen kan tilpasses med mål at døv kan bli tolker.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	3
Sammendrag	4
Kap 1. Bakgrunn for prosjektet	8
1.1 Bakgrunn.....	8
1.2 NAV tolketjenesten – tegnspråktolking.....	9
1.3 Internasjonal praksis	10
1.4 Prosjektets relevans - status i Norge.....	10
Kap 2. Målsetting og målgruppe.....	12
2.1 Målsetting.....	12
2.2 Målgruppene for prosjektet.....	12
Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode	14
3.1 Utredning av begrepet «Mellomtolk»	14
3.2 Bruk av døv tolk i ulike situasjoner	17
3.3 Erfaring med å fungere som døv tolk – spørreundersøkelse.....	18
3.4 Studieturer /seminarer.....	18
3.5 Foredragsturnè	20
3.6 Arbeidsgruppe med NAV og Rådgivningskontoret	21
3.7 Døv tolk kurs.....	21
Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering.....	22
4.1 Erfaring med å fungere som døv tolk – spørreundersøkelse.....	22
4.2 Stemmetolkenes erfaringer fra tolking av foredraget «Døv tolk» 24. mai 2016	23
4.3 Prosjektets erfaring fra tolking på miniseminarene	25
4.4 Bruk av tolk	25
4.5 Bruk av betegnelsen døv tolk eller?	26
Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer	29
5.1 Oppsummering og konklusjon	29
5.2 Videre planer	30
Referanser/Litteratur.....	31
Vedlegg 1 – Døve som tolker.....	33
Vedlegg 2 – Studietur til Sverige.....	34
Vedlegg 3 – Tolking for døve flyktninger.....	35
Vedlegg 4 - Tolkevettregler.....	36
Vedlegg 5 – Døv tolk på turnè!.....	37

Vedlegg 6 – Kontaktposten nr 3/16 (Møre og Romsdal Døveforening)	38
Vedlegg 7 – Budstikken nr 3/16 (Bergen Døveforening)	39
Vedlegg 8 – Referat fra miniseminar, Døv tolk som yrke.....	40
Vedlegg 9 – Oppgaver for innlevering for kurs som döv tolk	49
Vedlegg 10 – Kulturforståelse og konseptoversettelse	52

Kap 1. Bakgrunn for prosjektet

1.1 Bakgrunn

Oslo Døveforening opplever å møte døve med ulike språknivåer. Det kommer stadig flere døve som har behov for hjelp til å forstå og gjøre seg forstått gjennom en vanlig tegnspråktolk. Disse døve kommer fra ulike grupper, blant annet døve flyktninger og asylsøkere. Det kan også være norske døve som mangler vokabular og erfaring fra ulike livsområder, særlig hvis de ikke kan tilstrekkelig norsk eller norsk tegnspråk til å kommunisere naturlig via en hørende tegnspråktolk. I tillegg til tegnspråktolker som tolker mellom norsk tale og norsk tegnspråk, er de involverte etter hvert avhengige av å ha gode mellomtolker.

En mellomtolk er som oftest en döv person som legger til rette for kommunikasjon mellom den døve og tegnspråktolken. Ordet mellomtolk viser tilbake på at det er et ekstra mellomledd mellom den personen som trenger tolk og tegnspråktolken.

Samfunnsmessige endringer og økt mobilitet, har ført til at døveflyktninger og asylsøkere som ikke har norske kulturelle og sosiale referanserammer eller samfunnsforståelse, har behov for en annen type hjelp i kommunikasjon enn personer som er vokst opp i Norge. Økt arbeidsinnvandring fra andre land setter søkelys på behovet for mellomtolking i form av oversettere mellom to tegnspråk (Schrøder 2011).

Mellomtolkens rolle har forandret karakter i tråd med disse samfunnsendringene. Tidligere var det familie, venner og bekjente som hjalp døve å forstå og formulere vanskelige ting. I dag er det også behov for å mellomtolke for personer som man ikke kjenner bakgrunnen til og selv med mellomtolk kan samtalen ofte bli begrenset. I følge Statped får de søknader om tjenester hvor det kan være uklart om døve med utenlandsk bakgrunn har tilleggsproblemer eller om det kan være språklig deprivasjon som er årsak til at vedkommende fremstår som mentalt tilbakestående (Solow 1988).

For å sikre at mellomtolker er best mulig rustet til slike oppdrag, er det derfor viktig at mellomtolkenes kvalifikasjoner og erfaring blir systematisert og dokumentert, slik at kunnskap videreføres og kunnskaps- og kompetansebehovet blir kartlagt. De personene som fungerer som mellomtolker i dag jobber i stor grad enkeltvis innenfor ulike fagfelt og har liten utveksling av erfaring. Derfor har vi forventning om overføringsverdi mellom fagfeltene. Et mål er at kartleggingen bygger på erfaring fra flere mellomtolker i dialog hvor målet er å forbedre praksis. Det kan bidra til å sikre at døve med lite språk og vanskelig tilgang til majoritetskulturen og -språket blir ivaretatt på en mer forsvarlig måte.

Mellomtolking for personer med lite språk er vanskelig, og det er tidkrevende. I enkelte tilfeller vil vi anta at det går fortere å ordne opp for vedkommende uten at han/hun er delaktig eller blir forklart og får forståelse for hva som gjøres/blir gjort. Dermed hindrer man at

personen får anledning til å videreutvikle seg og lære viktige ting som angår han/henne. Det ligger et element av læring i mellomtolking som det er viktig å ivareta og utnytte, slik at personen det gjelder ikke stagnerer fordi det handles på vegne av vedkommende.

For mange vil mellomtolking være en stor hjelp, men for andre kan det føre til at andre overtar og styrer kommunikasjonen på deres vegne. Det kan føre til at noen i liten grad har innvirkning på viktige avgjørelser som tas. I ytterste konsekvens kan vi se at rettssikkerheten utfordres i allmenn forstand.

En systematisk dokumentasjon av mellomtolkenes praksis, vil kunne brukes til å argumentere for å formalisere denne rollen – både for å sikre at tolkefaglige og rettssikkerhetsmessige hensyn blir ivaretatt på best mulig måte.

Økt kunnskap og kompetanse hos mellomtolkene vil bidra å sikre at deltakelse, selvbestemmelse og integritet blir ivaretatt for døve som bruker tegnspråktolk. Med formalisering menes det her at det bør ligge kvalifikasjoner og en form for sertifisering til grunn for virksomheten. I tillegg til det har vi også som mål for å opprette en egen yrkesretning som mellomtolk.

1.2 NAV tolketjenesten – tegnspråktolking

Historisk sett er tegnspråktolking i den formen det har i dag et relativt nytt fenomen. Som undervisningsfag ble norsk tegnspråk etablert i 1987 og tolkeutdanningen startet i 1989. Den ligger i dag under høyskolesektoren. Den offentlige tolketjenesten ble etablert i 1994, og ligger under NAV hjelpemiddelsentral.

Tolkeprofesjonen er ung i Norge, og tolkerollen er i stadig endring i tråd med samfunnsutviklingen og forventninger fra brukerne og eget fagfelt (ISP 2001). Det tolkes mellom norsk tale og norsk tegnspråk for å muliggjøre kommunikasjon mellom hørende og døve – og tegnspråktolkene er hørende.

Likevel har døve behov for mellomtolk.

Alle døve har rett til bruk av tegnspråktolk som tolker mellom norsk talespråk og norsk tegnspråk. Det er NAV hjelpemiddelsentralen som formidler tolkeoppdrag. Tegnspråktolken er hørende. Faglige etiske retningslinjer gjør at tegnspråktolkene i stor grad oversetter mellom de to språkene. De blander seg ikke inn i samtalen, forklarer ikke begreper, siden det er opp til samtalepartene de tolker for å føre samtalen. For å bruke en tegnspråktolk må man beherske norsk tegnspråk. Døve som ikke behersker norsk tegnspråk har ingen andre valg med hensyn til språk.

Ansatte ved Oslo Døveforening opplever å komme inn for å fungere som mellomtolk. I tillegg bruker Statped sine døve ansatte som mellomtolker. De har kompetanse innen språk og kommunikasjon og har lang erfaring med å undervise tegnspråk. De har også erfaring med

internasjonale tegn. I saker med flyktninger og asylsøkere vet vi av erfaring at det oppstår misforståelser og brudd i kommunikasjon mellom den døve og tegnspråktolken. Muligheten for feiltolking er likevel stor. Fra Statped sin side, ser de at brukeren i disse tilfellene ofte ikke får med seg eller skjønner hva det hele handler om. Derfor er det viktig å finne metoder for mellomtolking og tilrettelegging av kommunikasjon som øker deres deltakelse, medbestemmelse og mestring.

Tolkesentralen i Oslo/Akershus opplyser at de har begynt å bruke døve som mellomtolker i forbindelse med rettssaker. Men de har i lengre tid brukt døve som mellomtolk når de skal tolke for døve asylsøkere og flyktninger. Det er ingen av de involverte som synes at dette er en god løsning i og med at dette er personer uten tolkefaglig bakgrunn.

Tolkesentralen i Vestfold opplyser dette om sin praksis med mellomtolking: Mellomtolking er ikke en ordnet tjeneste, derfor er det nok høyst ulikt hvordan det blir praktisert rundt om på tolketjenestene, og om det blir praktisert. Vi var nødt til å ty til det da vi hadde flere fremmedspråklige brukere vi ikke klarte å kommunisere så godt med at vi kunne stå for den tjenesten vi leverte. Vi sier fremdeles – med mellomtolk – noe om at vi aldri kan være helt sikre på kvaliteten når vi ikke snakker om norsk tegnspråk hos brukerne. Vi har ikke noe samarbeid rundt dette med de andre tolketjenestene annet enn tilfeldig utveksling av erfaringer hvis det blir snakk om det.

1.3 Internasjonal praksis

Guri Amundsen beskriver mellomtolking i Tolkeutredningen (2008:61). Hun peker på at i motsetning til flere land det er naturlig å sammenligne seg med – som USA, England og Finland – har ikke Norge utdanning for mellomtolker. I USA ble de første døve mellomtolkene sertifisert allerede i 1972 (Boudreault 2005). Ifølge Tolkeutredningen (2008) er det bare USA, England og Finland som har etablert det som en profesjon. Men dette kan ha endret seg siden 2008. Ved Universitetet i Hamburg ble det for første gang utdannet 13 døve mellomtolker i 2011 (Schröder 2011), blant annet tolker som er sertifisert som oversettere mellom to tegnspråk.

1.4 Prosjektets relevans - status i Norge

Det er gjort lite i Norge for å formalisere, profesjonalisere og dokumentere ulike former for mellomtolking. Det er lite systematisk arbeid som er gjort for å nyansere ulike behov og hva omfanget av behovene er. Vi vet at økt innvandring og utviklingen mot et flerkulturelt samfunn har aktualisert og endret behovet for mellomtolking. I Statped ser de at det kan være hensiktsmessig at videre arbeid bygger på en samlet og systematisert dokumentasjon. Med dette prosjektet ønsker vi å vite mer – for å forebygge svake gruppers situasjon med hensyn til språk og kommunikasjon på en helhetlig måte.

Det vil være aktuelt å hente inn kunnskap fra utlandet hvor de har lenger erfaring med mellomtolking for personer med lav lingvistisk kompetanse, fra land hvor mellomtolking er

en utdanning og profesjon - særlig der døve jobber sammen med hørende tegnspråktolker som tilretteleggere for kommunikasjon. Fra England og Sverige er det praksis med communicators / kommunikatører innenfor psykisk helsevern.

I prosjektet ønsker vi å undersøke om dette er en form for mellomtolking som kan ha overføringsverdi til arbeid med flyktninger og asylsøkere.

Alle berørte ser behovet for å profesjonalisere mellomtolkene, men ingen har kommet i gang med noe konkret. Grunnen til at Oslo Døveforening tar initiativ til dette prosjektet, er at vi ønsker å sikre at brukere som språklig sett kommer til kort med bruk av tegnspråktolk blir ivare tatt på best mulig måte.

Kap 2. Målsetting og målgruppe

2.1 Målsetting

Målsettingen er til å forebygge og unngå at personer som helt eller delvis ikke har tilstrekkelig språk til å gjøre rede for seg, forblir i en slik situasjon. Det er et mål å involvere de berørte partene; døve med begrensede lingvistiske kompetanser, mellomtolkene og tegnspråktolker, for å finne fram til de gode eksemplene på tilrettelegging for kommunikasjon som øker deltakelse og mestring.

Prosjektet søker å utrede og kartlegge mellomtolking fra flere vinkler:

1. En målsetting er å utrede begrepet mellomtolking gjennom en litteraturstudie med utgangspunkt i referanser fra de stedene vi vet utdanner døve mellomtolker, og innhente erfaring og dokumentasjon fra land hvor mellomtolking er en profesjon.
2. Den andre målsettingen er å kartlegge behovet og omfanget av behovet for mellomtolking. I denne kartleggingsdelen inngår dokumentasjon av arbeidsoppgaver, arbeidsmåter og erfaring fra personer som i dag fungerer som mellomtolker, særlig de som jobber med døve med begrensede lingvistiske kompetanser. Det vil bli vektlagt å beskrive de gode eksemplene, som kan heve kompetansen og kvaliteten på denne formen for mellomtolking som er utfordrende kommunikasjonsmessig. I kartleggingsdelen vil det inngå samtaler med et lite utvalg døve med minoritetsbakgrunn, slik at prosjektet kan presentere behov slik de er opplevd fra brukergruppen.
3. Et tredje mål handler om bruk av utredningen og kartlegging etter at prosjektperioden er over. Gjennom prosjektet ønsker Oslo Døveforening å bidra med dokumentasjon fra praksisfeltet hvor døve med begrensede lingvistiske kompetanser sitt behov bedre kan bli ivarettatt dersom resultatene fra prosjektet på sikt kan få form av en utdanning eller en del av en utdanning, eventuelt kurs.

2.2 Målgruppene for prosjektet

Prosjektet har to målgrupper:

Døve med begrensede lingvistiske kompetanser og døve mellomtolker.

Med denne typen kompetansen hos døve tenker vi på personer som av ulike årsaker ikke kan bruke tolketjenesten uten bistand fra en mellomtolk. I dette prosjektet vil det primært være for denne gruppen, men vi forventer at det kan ha overføringsverdi til andre døve tegnspråklige personer som i visse situasjoner ikke har vokabular til å kommunisere naturlig og ubesværet via en hørende tegnspråktolk uten at det oppstår misforståelser og brudd i kommunikasjonen.

Begrepet mellomtolk dekker forskjellige virksomheter som beskriver ulike måter å bistå i kommunikasjon; oversettelse, tolking og forhandling om mening i situasjoner hvor døve med begrensede lingvistiske kompetanser kommer til kort språklig sett i bruk av tegnspråktolk.

Kap 3. Prosjektgjennomføring/Metode

Styringsgruppen var medlemmer som representerer hver sin institusjon i forhold til samarbeidspartnere i prosjektet;

- Vidar R. Sæle, Oslo Døveforening
- Bjørn A. Kristiansen, Norges Døveforbund
- Lise Kristoffersen, Statped Sørøst
- Sonja Myhre Holten, Språkrådet
- Maren Oriola, prosjektleder

Maren Oriola var prosjektleder i 2015 og 2016. Prosjektet ble forlenget med ett år. Vidar R. Sæle, daglig leder i Oslo Døveforening overtok høsten 2017 med å skrive sluttrapporten. Han satt i styringsgruppen for prosjektet «Mellomtolking» og har tidligere erfaring med prosjektet med midler fra ExtraStiftelsen, «Bedre vilkår for døve innvandrere», prosjektnummer 2013-1-356.

I **ressursgruppen** hadde vi representanter fra flere institusjoner som har med den rollen å gjøre for å utforme innholdet på rollen;

- Hilde Haualand, konsulent
- Torill Lorentzen, Statped sørøst
- Aggie V. Handberg, Oslo Døveforening
- Sissel Gjøen
- Pia Schrøder, Signo Rycon AS
- Lubna Mehdi, Oslo Døveforening
- Atle Ørnes, Tolketjenesten i Oslo og Akershus
- Marianne Optjærnsberget, Tolketjenesten i Oslo og Akershus
- Ingeborg Skaten, Høyskole i Bergen, seksjon for tegnspråk og tolking
- Sissel Markhus, Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde

3.1 Utredning av begrepet «Mellomtolk»

- Det er blitt diskutert grundig under styringsgruppemøte, og har fått mange gode innspill fra ressursgruppen. I tillegg til disse har prosjektlederen også funnet flere steder i litteratur fra Amerika om begrepet. Det arbeides nå med å endre fra «mellomtolk» til «døv tolk/døve tolker».

Begrepet mellomtolk dekker forskjellige virksomheter som beskriver ulike måter å bistå i kommunikasjon; oversettelse, tolking og forhandling om mening i situasjoner hvor døve med begrensede lingvistiske kompetanser kommer til kort språklig sett i bruk av tegnspråktolk.

Vi viser til rapporten om «Tolking for fremmedspråklige hørselshemmede», som er utarbeidet av en arbeidsgruppe og en referansegruppe i Rikstrygdeverket (RTV) som i dag er NAV. Rapporten var bestilt av Sosialdepartementet og levert i 2006. I rapporten beskriver de definisjoner (s. 17-18) av følgende begrep:

DØVE SOM MELLOMTOLK – Døve har spesialkompetanse på språk, døvekultur, osv. De har også større forutsetninger for å kunne forstå andre lands tegnspråk bedre enn tolker. I Danmark, Sverige, USA og andre land har man utdannet døve som mellomtolker for blant annet å sikre minoritetsspråklige bedre kommunikasjonsmuligheter.

KOMMUNIKATOR – For å hjelpe minoritetsspråklige døve med forståelse av skriftlig informasjon på norsk, og hjelpe dem til å formulere norsk, vil bruk av kommunikator være til stor nytte. En kommunikator er en person som forklarer norske begreper på tegnspråk / visuell kommunikasjon slik at den døve kan forstå innholdet i begrepene.

En kommunikator vil ha en annen rolle enn en tolk fordi vedkommende kan bruke tid på forklaring og hjelpe den døve minoritetsspråklige til å finne frem til riktige instanser som har ansvar innen ulike områder.

En kommunikator ligner en flyktningguide som hjelper den minoritetsspråklige til rette i det norske samfunnet, og i dette tilfellet også hjelpe til med integrering i døvemiljøet.

Alna bydel i Oslo kommune har ansatte som arbeider som minoritetsrådgivere. Denne funksjonen kan sammenlignes med oppgaven som kommunikator.

I nettavisen fra 2007, fant vi et notat om at Alna bydel har egen minoritetsrådgiver som snakker flytende russisk. Denne rådgiveren inngår i bydelens tilbud om minoritetsrådgiver, som gir råd, veiledning og informasjon på somali, swahili, persisk, urdu og punjabi.¹

SPRÅKASSISTENT – I England er det en egen utdanning for Communicators hvor arbeidsoppgavene består blant annet av å oversette offentlige brev, fungere som en språkassistent som forklarer begreper som vedkommende ikke forstår, hjelper vedkommende å finne fram i det offentlige systemet / instanser og hjelp til sosial integrering.

DØV TOLK (FLERTALL: Døve tolker) –

Begrepet MELLOMTOLK føles at man står mellom den døve og tegnspråktolken. Begrepet kan være misvisende. Vi mener at tilbudet skal være en nytte for den minoritetsspråklige døve personen. Her i Norge brukte man døvetolk som er endret til tegnspråktolk, som er en person som er språktolk som oversetter fra norsk til norsk tegnspråk. På engelsk sier man sign language interpreter. For tilsvarende mellomtolk er det på engelsk deaf interpreter, og oversetter vi til norsk så er det døv tolk. Vi ser at folk blander begrepene døvetolk (som betyr tegnspråktolk) og døv tolk. Det kanskje vil ta tid for folk å bli vant å skille mellom de to

¹ <http://www.nettavisen.no/dittoslo/russisk-i-bydel-alna/3422893996.html>

begrepene døv tolk og tegnspråktolk. I prosjektperioden har vi valgt å bruke døv tolk i informasjon om hva er en døv tolk.

I Erasmus+ prosjektet som Danske Døveforbundet har utarbeidet i 2016, leser vi i side 5 om definisjon av døv tolk i Europa.

The term deaf interpreting covers sign language interpreting performed by deaf individuals. The need for deaf interpreters (DI) has arisen due to the fact that hearing interpreters (HI), or interpreters who are not native signers can lack the skills or qualifications needed to interpret in demanding situations. The literature on deaf interpreting shows that it is generally a profession covering a variety of settings and a range of language forms, including written language, tactile and even lip-reading (Stone, Adam and Carty 2008). In the USA, for example, Dis are certified and there is a clear definition of what it is: «A Deaf interpreter is a specialist who provides interpreting, translation, and transliteration services in American Sign Language and other visual and tactual communication forms used by individuals who are Deaf, hard-of-hearing, and Deaf-Blind». ²

Oversatt til norsk:

Begrepet døv tolk dekker tegnspråktolking utført av døve personer. Behovet for døve tolker (DI) har oppstått på grunn av at hørende tolker (HI) eller tolker som ikke har god nok kompetanse i tegnspråk kan mangle ferdigheter eller kvalifikasjoner som trengs for å tolke i krevende situasjoner. Litteraturen om døve tolking viser at det generelt er et yrke som dekker ulike innstillinger og en rekke språkformer, inkludert skriftlig språk, taktil og jevn leppeavlesning (Stone, Adam og Carty 2008). I USA, for eksempel, er Dis sertifisert og det er en klar definisjon av hva det er: «En døv tolk er en spesialist som tilbyr tolkning, oversettelse og oversettelse-tjenester i amerikansk tegnspråk og andre visuelle og taktilske kommunikasjonsformer som brukes av individer som er døv, hørselshemmet og døvblind».

I rapporten «Helhetlig gjennomgang av tolkeområdet» fra Agenda Kaupang (2016) på bestilling av Arbeids- og sosialdepartementet, leser vi i side 15:

«Mellomtolk»

Erfaringer viser at det kan være nyttig å bruke døve «mellomtolker». En «mellomtolk» kan bidra til å forhindre at det oppstår misforståelser og feil i oversettelsen mellom tegnspråk og talespråk. Dette kan skje fordi tegn oppfattes ulikt, og kan skyldes kulturforskjeller, ulik bakgrunn mv. (Tolkeutredningen, 2008). Ved bruk av døve som «mellomtolk» kan man kontrollere at tolkebruker og tegnspråktolk oppfatter det samme. Aktuelle bruksområder kan være overfor døvblinde, døve med begrensede ferdigheter i norsk tegnspråk, internasjonal tolking og i en viss utstrekning ved stemmetolking. Tolkeutdanningen i Norge er åpnet for døve studenter, og enkelte døve studenter har startet på utdanningen. Det er foreløpig 1 døv som har utdannet seg til tegnspråktolk i Norge. Ifølge Tolkeutredningen 2008 kan aktuelle bruksområder være knyttet til døvblinde, fremmedspråklige, internasjonal tolking og, i en viss

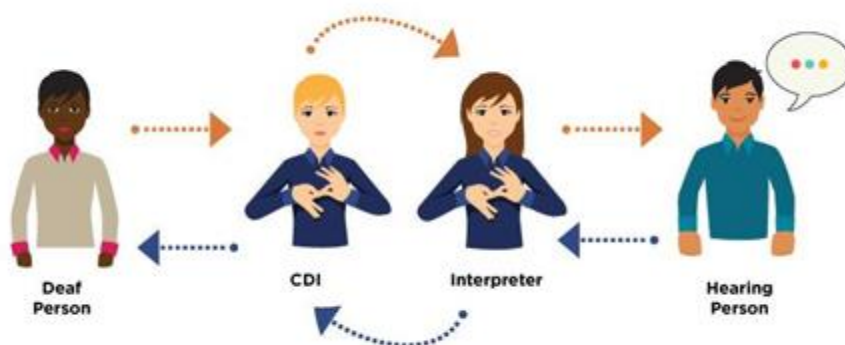
² «What is a Deaf interpreter» - <http://www.diinstitute.org/what-is-the-deaf-interpreter/>

utstrekning, ved stemmetolking. Tolkeutredningen 2008 anbefalte at bruk av døve som «mellomtolker» i tolketjenesten utredes.

3.2 Bruk av döv tolk i ulike situasjoner

I prosjektoppgaven «Hvorfor trenger vi «døve mellomtolker» når vi har profesjonelle tegnspråktolker», skrevet av Pia I. V. Schrøder 2011, side 14.

«I noen situasjoner kan det være nyttig å bruke døve mellomtolker, for eksempel i kommunikasjon med fremmedspråklige døve. Tolken oversetter det som blir sagt fra norsk talespråk til norsk tegnspråk. Mellomtolken oversetter videre til den fremmedspråklige døve. Mellomtolk tilrettelegger språket for tolkebrukeren. Fordelen med å bruke døve mellomtolker er blant annet at de har tegnspråk som morsmål og ofte en bedre forutsetning for å formidle visuelt enn det de fleste tolker har. Mellomtolker har ofte erfaring fra tegnspråklig kommunikasjon i internasjonale sammenhenger og god visuell fremstillingsevne. (Stadshaug, Foote 2010:27).



Figuren er hentet fra <http://www.partnersinterpreting.com/resources/>.

Deaf person er en döv bruker. CDI=certified deaf interpreter er en döv tolk. Interpreter er en tegnspråktolk. Hearing person er en hørende person som har dialog med den døve. Hørende prater, tegnspråktolken tolker og döv tolk tolker til den døve og motsatt vei.

3.3 Erfaring med å fungere som döv tolk – spørreundersøkelse

Prosjektet startet med spørreundersøkelse våren 2016. Prosjektet ville kartlegge hvilke erfaringer døve har med å hjelpe til med eller tilrettelegge kommunikasjon der en hørende tolk ikke blir forstått av, eller forstår en tegnspråklig döv. Vi ville også at døve som har fungert som tolk, svarer på denne spørreundersøkelsen, som er rettet til døve som har fungert som tolk i forskjellige situasjoner, både med og uten lønn. Formålet med undersøkelsen er å kartlegge og dokumentere arbeidsoppgaver, arbeidsmåter og erfaringer fra døve som hjulpet til med å tilrettelegge kommunikasjon, samarbeidet med tolker om oversettelse eller fungert som tolk på egenhånd.

Spørreundersøkelsen bestod av 15 spørsmål, og det ble laget en link som ble informert på facebook, nettsider og ba folk om å spre informasjon til de som tolker.

Resultater fra spørreundersøkelsen finner de på kapittel 4 i denne sluttrapporten.

3.4 Studieturer /seminarer

- **Studietur til Stockholm 18.-20.mai 2015**

Prosjektlederen har vært i samarbeid med to andre personer, prosjektleder og prosjektmedarbeider for «Bedre vilkår for døve innvandrere i Oslo og Akershus», vært på studietur i Stockholm. Denne studieturen har vært svært nyttig for prosjektet da prosjektlederen har kommet i dialog med en prosjektleder i Sverige som har et liknende prosjekt, «Kursprogram for døve tolker». Det har nå begynt å utarbeide en samarbeidsform mellom disse to prosjektene, og denne samarbeidsformen vil på lang sikt utvide til hele Norden. Det vurderes også å planlegge en nordisk konferanse for døve tolker/mellomtolker, da formålet med denne konferansen er å kunne videreføres etter prosjektets slutt. I tillegg til disse gjøremålene har prosjektlederen også kommet i dialog med en fagkyndig om Deafhood og Deaf Gain (døvkompetanse), og det har vært særlig nyttig for prosjektet.

- **EFSLI-konferansen (European Forum of Sign Language Interpreters) 11.-13.september 2015 i Warszawa i Polen og DI-konferansen (Deaf Interpreters) 9.-10.september som ble avholdt i forveien av EFSLI-konferansen samme sted.**

På konferansen kom det frem at døve tolker trenges i situasjoner der brukeren er svært emosjonelt, som for eksempel dødsfall, voldtektssaker og time hos psykolog. Det kom frem flere punkter som prosjektet hadde hentet inn kunnskap fra før av. Det ble sagt på konferansen at man oppfordrer døve tolker å melde seg inn i nasjonale tolkeforbund. På konferansen så vi at flere døve tolker er blitt anerkjent i østeuropeiske landene. Det ble diskutert arbeidsmiljøloven, utdanning og rettigheter i de aktuelle landene.

- **3rd EFSLI autumn school 27.- 30. November 2015 i Dublin.**

På kurset var hovedtemaet om etikk. Ressurssenter for voldsutsatte kvinner og barn i Irland har basert på sin egen erfaring at prosessen med å få pasienten til å bli frisk er mye kortere hvis en döv tolk er blitt benyttet under konsultasjon. Vi ser at det er viktig

at døve tolker må få utdanning i etikk, spesielt når en døv tolk påtar seg slike oppdrag som dette her.

- **Seminar om etikk 18.-20.mars 2016 i Zagreb i Kroatia**

Seminaret var i regi av EFSLI-DI (Europeisk Forum for Tegnspråktolker- Døve tolker) ³. Maren Oriola og Niels Kristensen deltok. Det handlet om hvordan 2 tolker (døv og hørende) fungerer sammen før, under og etter oppdrag på en profesjonell måte gjennom kommunikasjon, holdning, kultur og språk. Det er viktig at døv (bruker) føler seg trygg i samtale under møtet. Døv tolk er en sentral person til å «stemmetolke», videre til hørende tolk. Døv tolk må også forstå hva brukeren sier/forteller for å unngå misforståelse. Hvis begge tolker samarbeider dårlig, går det utover brukeren under møtet. Vi lærer også hvor døv tolk sitter/står på scenen/lokalet. Og hvor hørende tolk skal sitte og stå. I gruppearbeid fikk vi oppgaver å diskutere problemstillinger som døv tolk i situasjoner som fengsel, selvmord og asyl-intervju. Arkady Belozovsky og Christopher Stone var kursledere.

- **Seminar om tolking for døve flyktninger 8.-10.juli 2016 i Pristina i Kosovo**

Seminaret var i regi av EFSLI ⁴. Maren Oriola og Niels Kristensen deltok. På seminaret fortalte Oya Ataman og Ege Karar fra Tyrkia som nå bor i Tyskland om kultur og språk hos døve flyktninger fra land i krig. Døv tolk må ha en stor tålmodighet til å forstå hva døve flyktninger prøver å si. Mange av flyktningene bruker mer visuelle og kroppsspråk. Hørende tegnspråktolk kunne ikke klare å gjennomføre uten døv tolk.

- **Døves Kulturdager i Sandefjord 19.-21.oktober 2016**

Det var nyttig for prosjektet å følge foredraget om Deaf Gain (fordel å være døv), der det sees i sammenheng i å være døv tolk. Vi hadde egen stand der vi ga informasjon om prosjektet.

- **Seminar om døv tolk i København 30.-31.oktober 2016**

Seminaret var i regi Erasmus+ prosjektet ved Danske Døves Landsforbund. Maren Oriola og Niels Kristensen deltok. Døveforbundene i Hellas, Portugal og Danmark fremla rapporter fra døv tolk prosjekter de siste 2 årene.

³ Artikkel i Døves Tidsskrift nr 3/2016 skrevet av Maren Oriola og Niels Kristensen om Tolkevettreglene – Døve tolker.

⁴ Artikkel i Døves Tidsskrift nr 5/2016 skrevet av Maren Oriola og Niels Kristensen om Tolking for døve flyktninger i Kosovo.

3.5 Foredragsturnè



Døv tolk på turnè Arkady Belozovsky jobber som tolk og er selv döv fra USA var på turnè sammen med Maren Oriola. Arkady holdt foredrag om döv tolk på 4 timer ⁵.

De var på følgende steder:

18.mai i Bodø – 11 personer

19.mai i Trondheim – 50 personer

20.mai i Ålesund – 38 personer

21.mai i Oslo – 52 personer

23.mai i Porsgrunn – 60 personer

24.mai i Stavanger – 78 personer

25.mai i Bergen – 60 personer

Hensikten med turnèen var å gi kunnskap til døve om døve tolker. Turneen viste seg å være nyttig for mange for å få forståelse av hva döv tolk er.

I Kontaktposten ⁶, medlemsblad for Møre og Romsdal Døveforening skriver de: «Fantastisk foredrag av A. Belezovsky. Det har gitt innsikt på hva döv tolk er for noe.»

Døv tolk foredraget i Stavanger 24.mai 2016, skrev Ina Rostrup og Heidi Myklebust et flott referat som er nyttig for prosjektet. Referatet vedlegges til sluttrapporten.

⁵ Artikkel i Døves Tidsskrift nr 3/2016 om Døv Tolk på turnè!

⁶ Artikkel i Kontaktposten, medlemsblad for Møre og Romsdal Døveforening nr 3/2016 om Døv tolk foredraget.

3.6 Arbeidsgruppe med NAV og Rådgivningskontoret

Prosjektet var med i en arbeidsgruppe som skulle se på tolking for døve asylsøkere/flyktninger/innvandrere i samarbeid med Rådgivningskontoret for syn og hørsel og Tolketjenesten i Oslo og Akershus. Arbeidsgruppen hadde 5 møter i perioden.

Arbeidsgruppen ble opprettet under et samarbeidsmøte mellom NAV Tolketjenesten i Oslo og Akershus, Rådgivningskontoret for syn og hørsel i Oslo kommune og Oslo Døveforening på grunn av at de så behov for bistand ved tolking for fremmedspråklige som ikke har tolkerettigheter eller som tolketjenesten har utfordringer med å tolke for av språkmessige hensyn.

Gruppen drøftet og så på hvilke arenaer som kan være aktuelle.

- Fremmedspråklige som ikke har tolkerettigheter/oppholdstillatelse i Norge
- Fremmedspråklige med utfordringer med norsk tegnspråk
- Norske døve som har behov for «noe mer» enn tolketjeneste

Oslo Døveforening fikk ansvar å arrangere kurs for døve tolker med formål å dekke det akutte behovet for Tolketjenesten i Oslo og Akershus. Rådgivningskontoret for syn og hørsel og Tolketjenesten i Oslo og Akershus bistår med råd, tips og hjelp.

3.7 Døv tolk kurs

Det skulle vært kurs for «døv tolk» på Ål 16.-18.september i samarbeid med Ål folkehøyskole og kurssenter for døve. 40 deltakere meldte på, men det var kun plass til 20 personer. For å løse dette, valgte man å be deltakere om å sende inn svar på et par oppgaver med innlevering på videoklipp. Men ikke alle svarte, så man tok selektivt utvalg i forhold til spredning i landet, kjønn, alder og kunnskap om norsk tegnspråk.

Kurset var i tillegg ment å ha et oppfølgingskurs en uke i desember.

Dessverre ble begge kursene avlyst, grunnet foreleseren måtte melde avbud.

Dette viser at det er stor interesse for å bli döv tolk.

Oppgavene som skulle besvares med innlevering på videoklipp følger som vedlegg i sluttrapporten.

Kap 4. Resultater, vurdering av effektmål og resultatvurdering

4.1 Erfaring med å fungere som döv tolk – spørreundersøkelse

Spørreundersøkelsen som ble gjennomført i perioden februar til april 2016.

127 personer besvarte undersøkelsen, men 47 personer svarte fullstendig på alle spørsmålene. Jevnt besvarte var aldersfordeling på ca. 25% i hver aldersgruppe 18-29 år, 30-39 år og 40-49 år. Jo eldre de som besvarte ble færre fra 13 % 50-59 år, 8% 60-67 år og 2 % 68 år eller eldre.

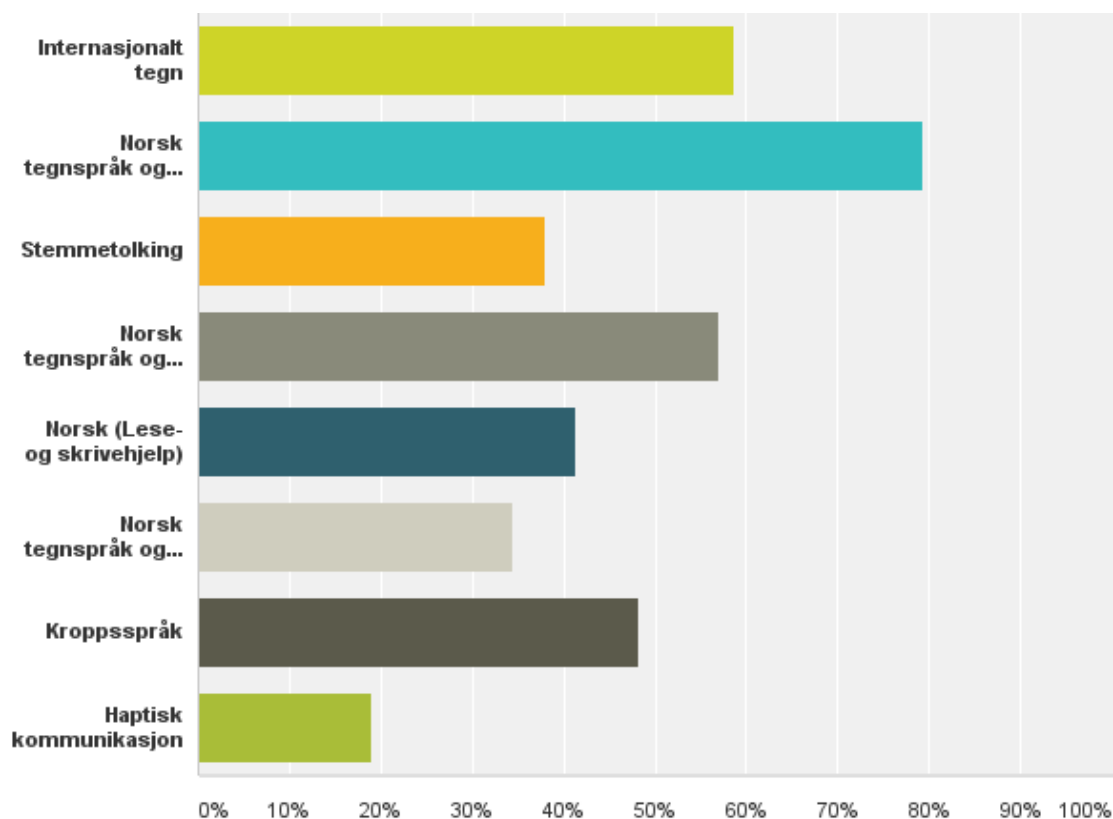
Fleste som besvarte er døve (81 %), tunghørte (5%) og hørselshemmet (14%).

De fleste bor på Østlandet (69%), Vestlandet (14%), Midt-Norge (12%), Sørlandet (5%) og ingen besvarte fra Nord-Norge. Flest er vokst opp i Norge (90,5%) og de som er vokst opp i et annet land (9,5%).

Når det gjelder høyest utdanningen hadde de fleste bachelorutdanning som er fullført (46%), fullført masterutdanning (11,8%), fullført videregående opplæring (17,7%) og grunnskole (6,7%).

I spørsmålet om du fikk lønn for arbeidet, hvem betalte? Vi ser at de fleste fikk ikke lønn, og gjorde dette som frivillig (72,5%). Fra NAV fikk 10% av besvarte lønn.

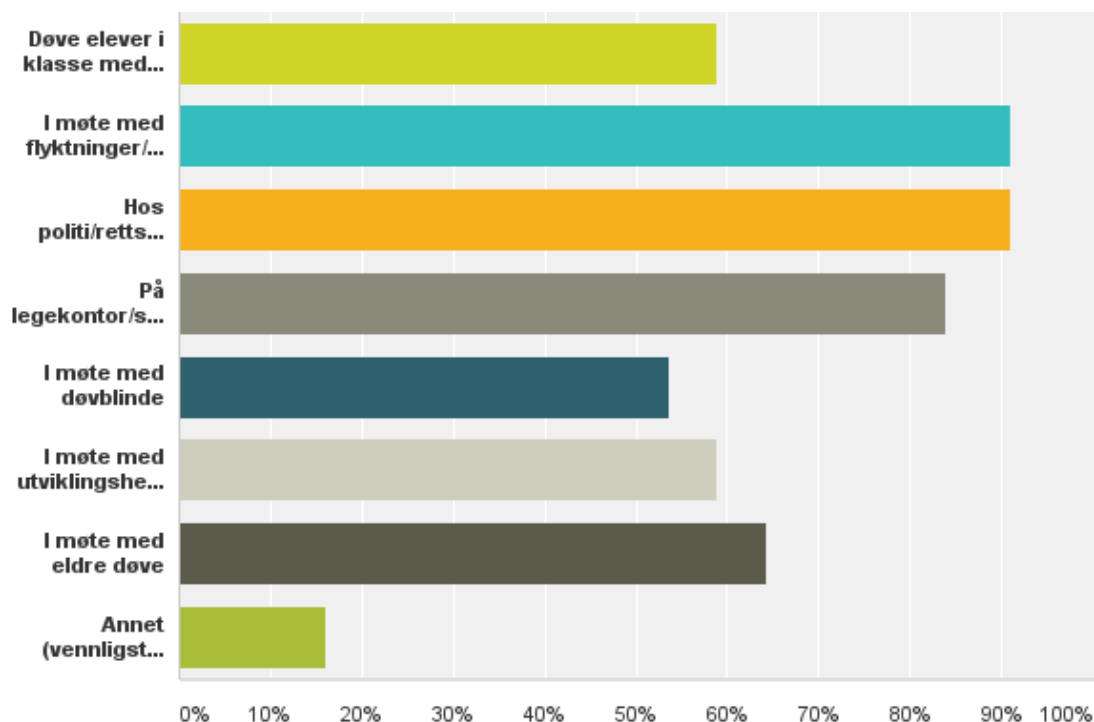
Vi ser at flere hoppet av jo lengre man kom i spørsmålene, og nå hadde 58 av 127 besvart om hvilken kommunikasjonssetting har du fungert som döv tolk?



I neste spørsmål om du vil forbedre dine ferdigheter innenfor tolking. 62% svarte ja, 5% svarte nei og 33% svarte vet ikke.

I spørsmålet om du er interessert i å fullføre en bachelorgrad innenfor tolking. 51% svarte ja, 16% svarte nei og 33% vet ikke.

I spørsmålet om hvilke situasjoner mener du en døv tolk bør være en del av et tolketeam.



Resultatene av spørreundersøkelsen var som forventet. Det ga en grei beskrivelse at mange er interessert i å ta en utdanning for å bli døv tolk. Det at de fleste bor på Østlandet speiler også at det bor en god del døve med minoritetsbakgrunn også på Østlandet.

Vi ser mange gjør dette frivillig eller uten lønn, skyldes det at det per i dag ikke finnes utdanning for døve som vil bli døv tolk. Vi er kjent med at 1 døv har tatt tolkeutdanning ved en Høgskole.

4.2 Stemmetolkenes erfaringer fra tolking av foredraget «Døv tolk» 24. mai 2016

NAV Tolketjeneste Rogaland hadde skaffet tolker som fikk ansvar for stemmetolkingen.

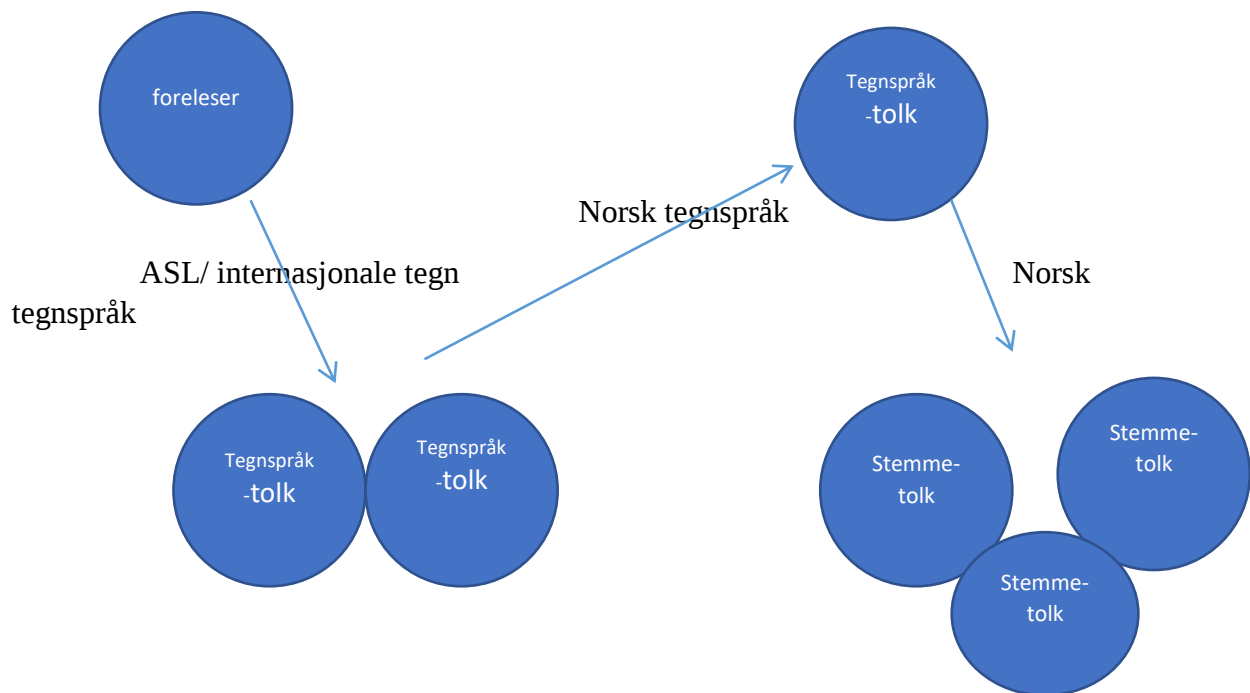
Vi var tre stemmetolker, og det var to døve som hovedsakelig skulle tegnspråktolke til forsamlingen.

Etter tips fra Maren Oriola og Arkady Belozovsky som i løpet av sin foredragsturné hadde erfart hva som fungerte best, fordelte vi oss med en fast stemmetolk på hver av de døve

tegnspråktolkene, og tolk 3 skulle tolke eventuelle andre som sa noe fra scenen. I tillegg var tolk 3 støttetolk for både tolk 1 og 2, og satt plassert på raden bak, mellom de to. Hun brukte haptiske signaler til tilbakemeldinger, noe som fungerte veldig bra og gjorde oss trygge på at vi gjorde en god jobb.

Et av signalene var et smilefjes ☺, det ble brukt når vi hadde gode norske formuleringer som virkelig fikk frem nyansene i det som ble sagt på tegnspråk.

Vår plassering:



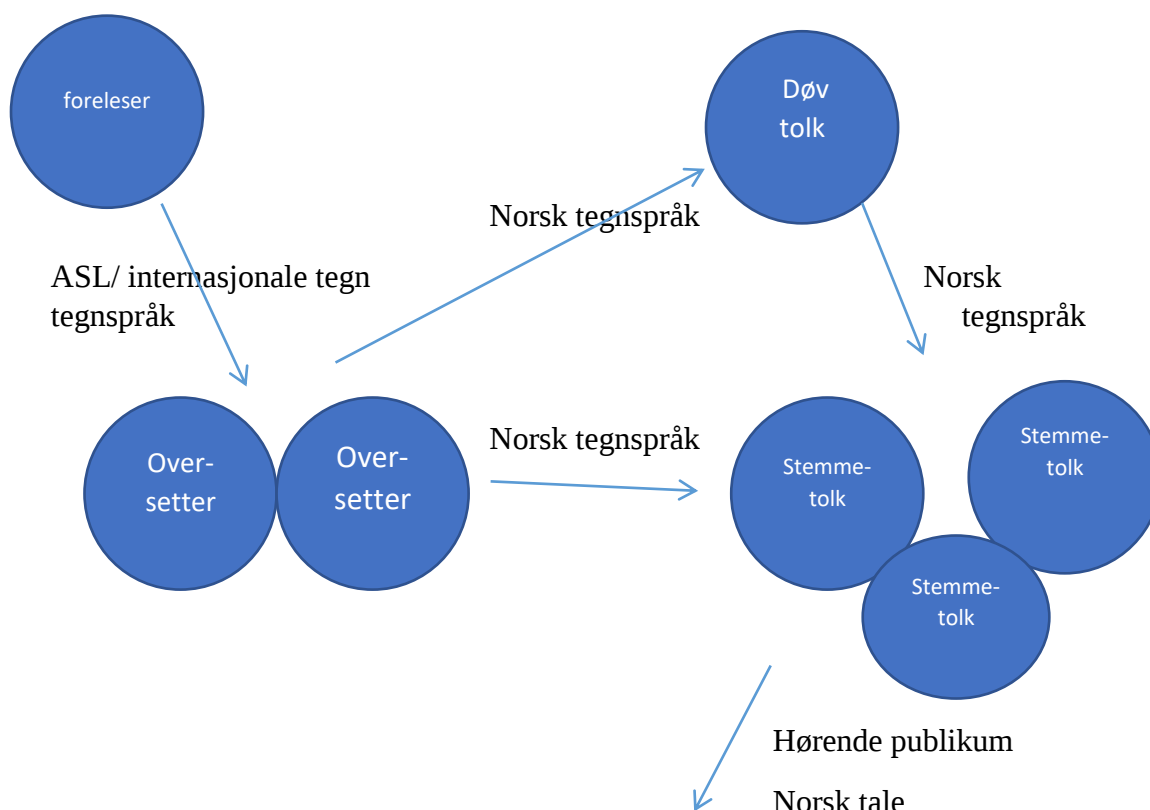
Vi så det som en stor fordel at Maren kjente Arkady og innholdet i foredraget godt fra før! Tolkene i Stavanger fikk ikke tilgang til mye forberedelse. For oss var det gunstig å sitte med en viss avstand fra tegnspråktolkene som tolket fra ASL, slik at vi ikke ble påvirket av deres tolking. Vi fokuserte kun på den som skulle stemmetolkes. Denne type tolkesituasjon var ny for oss alle, men alle vi som tolket i Stavanger kjente hverandre fra før. Alle var dermed trygge på at det som skulle tolkes ville blitt oppfattet og det preget stemningen, og gav også deltakerne en god opplevelse.

4.3 Prosjektets erfaring fra tolking på miniseminarene

Prosjektets erfaring gjennom miniseminar, så ser vi stemmetolkenes erfaring fra Stavanger 24.mai 2016, at vi mener at det kan gjøres på annen måte.

Vi endrer teksten tegnspråktolk på scenen til døv tolk da det er den døve som står og tolker til publikum. Stemmetolkene i Stavanger stemmetolker fra den døve på scenen, men vi mener at det også kan tolke direkte fra «oversettere» siden de oversetter fra ASL (Amerikansk tegnspråk) til NTS (Norsk tegnspråk). Oversetterne kan være døv eller hørende som kan ASL.

Plasseringen blir da slik:



4.4 Bruk av tolk

I Prosjektrapporten «Bedre vilkår for døve innvandrere» (2016) av Oslo Døveforening viser vi til; «I Oslo Døveforening er det et pågående prosjekt «Døv tolk». Det vil si at en døv tegnspråktolk som skal være tolk for døve. Hva er forskjellen mellom en døv tegnspråktolk og en hørende tegnspråktolk? Jo, døve har tegnspråk som morsmål, mens den hørende anser tegnspråk som andrespråk eller har lært det som fremmedspråk (i de fleste tilfeller anser den hørende tegnspråk som arbeidsspråk). Dermed har hørende tegnspråktolk ikke samme utgangspunkt som en døv tolk har.

En utfordring ved bruk av tolk med døve er språkferdigheter. Hvordan kan døve oppfatte budskapet når de ikke har begrepene inne, hverken tegnene eller ordene? En hørende tegnspråktolk vil kanskje ikke klare å oppfatte innvandreren med fremmedspråklig bakgrunn som ikke behersker norsk tegnspråk. Innvandreren vil da ikke få muligheter til å få frem mening, det kan bli problematisk når familiene ikke heller kan oppfatte innvandreren budskap.

Referat fra temadag med flerkulturelt utvalget: *De fleste i gruppen pleier ikke å bruke tegnspråktolker, fordi det hender ofte at de ikke oppfatter ikke hva tolken sa og det hender også at tolken ikke oppfatter hva brukeren sa. Noen forteller at det krever å ha god munnsavlesing for å kunne oppfatte tolken. Det blir et problem fordi de behersker ikke norsk tegnspråk godt og har nettopp lært seg norsk. Noen opplever ofte misforståelser i kommunikasjonen med tolken, dermed føler de seg ikke trygg med tolken. Det fører til at de bruker en av familiemedlemmer som tolk. Flere har brukt familiemedlem som tolk fordi de kjenner best brukeren og vet hva slags behov brukeren trenger.*

Oslo Døveforening viser også at de har opplevd hvor de trodde at de har oppnådd felles forståelse med en fremmedspråklig, men etterpå ser de at de likevel ikke har oppnådd felles forståelse. Dette kan skape vanskeligheter i kommunikasjonen».

4.5 Bruk av betegnelsen døv tolk eller?

Etter å ha jobbet med prosjektet i 2 år, har folk og ulike instanser ulike meninger om hvilke betegnelser man skal bruke framover.

Det er tydelig at det bør utredes og diskuteres mer i framtiden også i forhold til hvilke typer utdanning det skal gis for døve som vil bli døv tolk.

Vi stilte en del spørsmål til de vi har hatt kontakt med i prosjektperioden.

Tolketjenesten i Oslo og Akershus

- Døv tolk begrepet er det benyttet av dere i dag?

Ja og i tillegg brukes begrepet mellomtolk.

De har ingen tall på norske tegnspråkbrukere som ville kunne nyttiggjøre seg en døv tolk i tillegg til tolk. De har heller ikke noen tall til flerkulturelle og de som har begrenset norsk.

De bruker kun 2 personer som døv tolk i dag, en ansatt hos NAV tolketjeneste og en ansatt hos Rådgivningskontoret for syn og hørsel.

Hyppighet som har behov for døv tolk, svarer de at det gjelder i hovedsak bestillinger fra UDI eller fra politiet vedrørende asylintervju. Varierende, men ca. 1-2 ganger pr. måned.

- Dekker NAV honorar til døv tolk?

Nav har betalingsansvaret for bruk av døv tolk. De lønnes som ufaglært.

Vi har en hørende Arabisk mellomtolk som lønnes som ufaglært. Hun kan arabisk TS (tegnspråk) og tale i tillegg til norsk tale.

Oppdragene skjer ofte på dagtid slik at døv tolk vil få sin vanlige lønn som ansatt ved NAV Hjelpemiddelsentralen eller Rådgivningskontoret for syn og hørsel. De vil ikke få ekstra betalt.

Rådgivningskontoret for syn og hørsel

- Døv tolk begrepet er det benyttet av dere i dag?

Begrepet døv tolk ble ikke/lite brukt for den kan forvirre. De gangene jeg anbefalte en døv tolk måtte jeg forklare til hjelpeapparat om å gi beskjed til tolketjenesten å ta med en døv person som kunne samarbeide sammen med tegnspråktolk til å sikre at kommunikasjonen ville fungere best mulig.

- Noen tall på norske tegnspråkbrukere som ville kunne nyttiggjøre seg en døv tolk i tillegg til tegnspråktolk?

De tenker at 50-55 personer kunne nyttiggjøre seg av en døv tolk.

- Har dere noen tall i forhold til flerkulturelle og de som har begrenset norsk?

Mange, mellom 30-40. Det er vanskelig å gi et nøyaktig tall.

- Noen tall på hyppighet som har behov for døv tolk, som dere ser når de er på deres kontor? Bruker dere det, eller tar dere dette selv?

Vi har døve ansatte og vi har foreløpig ikke behov for døv tolk.

Ål folkehøyskole og kurscenter for døve

Vi ble fortalt av noen at Ål folkehøyskole bruker betegnelsen «**konsepttolk**», og vi ble nysgjerrige og spurte dem.

Det er fordi jobben her besto i ikke bare å oversette språket, men også å kunne bidra med forklaringer ut fra kunnskapen om at mottakerne ikke kjenner det norske samfunnssystemet. For å forstå informasjon som blir gitt er det ikke nok med ordinær bruk av tolk (uansett døv eller hørende). Denne type tolking/oversettelse krever meget høye språklige ferdigheter i oversettelsesprosessen og vil som oftest kreve en «innfødt» tegnspråkbruker (altså vanligvis en døv), med høy grad av kulturforståelse og kunnskap om kulturforskjeller. OG det må være avklart på forhånd er her er det snakk om å bidra med forklaringer og eksempler som ligger utenfor den kompetanse foreleser har. Det krever altså godt samarbeid med foreleser. (Og med evt co tolk hvis foreleser er hørende).

Du kan se et enkelt eksempel her med forståelsen av ordet «hund» for en person fra Kina sammenlignet med en person fra Norge. <http://smi-sk.no/kulturforstaelse/>. (Utskrift finnes i vedlegg til sluttrapporten.)

Vi valgte derfor å bruke begrepet konsepttolk fordi det var et kurs, der vi kunne styre informasjonen selv og omstendighetene gjorde at vi hadde mulighet for konsepttolking.

Ellers bruker vi også begrepet døv tolk i andre sammenheng der det også er språk og kultur som formidles, men der det er mindre rom for forklaringer i tillegg.

Det er så klart grenseoverganger her og ikke alltid mulig å definere det helt klart fra hverandre.

Sveriges Dövas Riksförbund

Vi har lest om utdanningstilbudet for døv tolk, at de har valgt å dele i to; - døv tolk og - døv oversetter.

Vi spurte dem om hva er definisjon av døv oversetter, og grunnen til at dere har delt opp i to. Hva er forskjellen mellom de to?

I Erasmus+ rapporten fra det Danske Døveforbundet er det fokus på døv tolk, og vi kan ikke se at man har diskutert døve oversettere?

Ja, det är intressant att vi ser på en «döv tolk» på olika sätt. Jag saknar i dag en gemensam definition i Europa men för oss är det klart att det handlar om två olika yrken precis som det gör för tolkar och översättare i andra språk. Där finns det ingen diskussion om att det är samma yrke. Det är dock lite annorlunda med teckenspråk eftersom det inte har någon skriftlig form - kanske är det det som gör att det inte är lika uppenbart att det är 2 olika yrken (som kan ha en gråzon där det kan vara svårt att bestämma om det är översättning eller tolkning) där tolken arbetar här och nu med social interaktion mellan samtalsparterna (brukarna/tolkanvändarna). Processen är mycket komplex och kräver mycket övning för att utvecklas - speciellt den simultana processen. När det gäller översättare arbetar man med att bearbeta texter (både skriftliga och i det här fallet talade - teckenspråkiga alltså) och sedan spela in framför kamera. Här krävs det andra kunskaper och verktyg som att memorera, föreställa sig en publik etc etc. Tidspressen är inte med på samma sätt utan att arbeta med kameran är en central del.

Kap 5. Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

5.1 Oppsummering og konklusjon

Gjennom utredningen av begrepet mellomtolking, ser vi at det er ulike tolkninger ute og går. Det avhenger altså av hva den døve skal jobbe med. Skal den være döv tolk, konsepttolk eller en oversetter. Det betyr at dersom det blir en utdanning, bør man avklare om det skal utdannes som döv tolk eller noe mer som konsepttolk. Det er interessant å se at Sverige har valgt å dele utdanningen i to, som döv tolk og döv oversetter. De mener at det er to ulike roller og oppgaver. Konsepttolk er interessant og mer vid at man får en som skal forklare mer i innhold og ikke bare tolk det som blir sagt. Amerikanske definisjonen (Stone, Adam og Carty 2008) sier at döv tolk dekker tegnspråktolking utført av døve personer. Den dekker ulike innstillinger og ulike språkformer, inkludert språk, taktil og jevn leppeavlesning. Presisert en som er sertifisert som döv tolk er en spesialist som tilbyr tolkning, oversettelse og oversettelse-tjenester i amerikansk tegnspråk og andre visuelle og taktilske kommunikasjonsformer som brukes av individer som er döv, hørselshemmet og døvblind.

Det ble gjennomført en spørreundersøkelse, og svarene var som forventet. Meningen var å intervjuer döv tolker som har erfaring, som ikke ble gjort av prosjektlederen. Da hadde vi fått mer tyngde av både undersøkelse og intervjuer.

Prosjektet har deltatt på ulike seminarer, som har vært stor nytte for prosjektet og knytte seg til nettverk. Vi ser at döv tolk i Europa har utdanning, egen organisasjon og oppdrag. Sverige og Danmark har begynt for 2-3 år siden. Seminarene ga også tilbakemelding på hvilke temaer som er viktig å ta opp for et fremtidig kurs som döv tolk eller som egen utdanning ved en høgskole.

Her i Norge er det første gang prosjektet tar opp om döv tolk og bevisstgjøring om dens oppgaver og rolle. Miniseminar om døvtolk med foredragsturneen rundt i landet skapte større forståelse av hva döv tolk er for noe. De fikk prøvd seg rollen som döv tolk, og det var utfordringer. Ikke så rart for det var høyt nivå på forelesningen. Det ble stor interesse for döv tolk som et eget yrke. Vi fikk mange gode råd og tips på miniseminarene.

Vi har i samarbeid med NAV Tolketjenesten i Oslo og Akershus og Rådgivningskontoret for syn og hørsel sett på behov og utfordringer med tolking for fremmedspråklige døve.

5.2 Videre planer

Tolkeforbundet har satt i gang en arbeidsgruppe som skal se på kvalifisering av döv tolk og å komme med innspill til en utdanning på høghskolenivå. Tolkeforbundet er en interesseorganisasjon for tegnspråk- og skrivetolker i Norge. (www.tolkeforbundet.no)

Arbeidsgruppen for tolking for døve asylsøkere/flyktninger/innvandrere, anbefaler at man i framtiden tar opp de ulike temaer på et kurs for døve tolker:

- Etikk, holdning og taushetsplikt
- Rolle, forbilde og rollemodell
- Kommunikasjon og tolking
- Samarbeid og tolking
- Veiledning/forberedelse, Etterveiledning/bearbeidelse og effekt
- Regelverk knyttet til UDI
- Kulturforståelse under tolking

Kursdeltakerne bør ha kunnskap eller kjennskap til innenfor:

- Tospråklighet / flerspråklighet
- Relasjon mellom mennesker
- Aktivt og ikonisk tegn
- Norsk og andre kulturer
- Personlig egnet
- Tolkeperspektiv
- God begrepsmengde

Vi håper at sluttrapporten kan bidra til videre utredning i å se på kvalifisering av döv tolk og et utdanningsopplegg ved en H ghskole, blir fulgt opp av Norges Døveforbund.

Norges Døveforbund sammen med Tolkeforbundet bør jobbe videre å få döv tolk godkjent som eget yrke, at de kan bli lønnet av NAV på lik linje som dagens tegnspråktolker har i dag.

D v tolk utdanningen bør også sees i sammenheng med tegnspråktolk utdanningen som gis ved høghskolen kan tilpasses med mål at døve kan bli tolker.

Referanser/Litteratur

Referanser

Arbeids- og sosialdepartementet / Agenda Kaupang (2016). Helhetlig gjennomgang av tolkeområdet.

Boudreault, P. (2005). Deaf interpreters. Artikkel i Janzen, T. (2005) Topics in Signed Language Interpreting. Theory and practice. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Collins, J. & Walker, J. (2006) Deaf Interpreter, "What is it?" in Proceedings of the Inaugural Conference of the World Association of Sign Language Interpreters, Worcester, South Africa. October 31st - November 2nd, 2005. Edited by Locker McKee, R. Douglas Mclean Publishing.

Danske Døves Landsforbund, Mette Sommer Lindsay (2016). Deaf Interpreters in Europe – a comprehensive European survey of the situation of Deaf Interpreters today.
<http://deafinterpreters.eu/>

ISP (2001). Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo:
<http://www.uv.uio.no/isp/om/aktuelt/aktuelle-saker/2011/tegnsprakstudier-overforeshio.html>

Kalleberg, R. (1992) Konstruktiv samfunnsvitenskap. En fagteoretisk plassering av «aksjonsforskning». Rapport nr. 24, Universitetet i Oslo, Institutt for sosiologi

Kristoffersen, A.-E. og Storhaug, Erling (1995) Flyktning og hørselshemmet i Norge. Hovedfagsoppgave til 3. avdeling, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo

NCIEC (2013) Tolkeutdanningen for døve mellomtolker ved Deaf Interpreter Institute, National Consortium of Interpreter Education Centers: <http://diinstitute.org/>

Oslo Døveforening (2016). Prosjektrapport «Bedre vilkår for døve innvandrere».

Schrøder, P.I.V. (2011). Hvorfor trenger vi "døve mellomtolker" når vi har profesjonelle tegnspråktolker? Faglig fordypning til BA 15.12.11, Avdeling for adferdsvitenskap, Høgskolen i Oslo og Akershus.

Stadshaug Linda og Foote, Camilla (2010). Opp med henda! Kommunikasjon på tospråklige arbeidsplasser.

Solow, S.N. (1988). Interpreting for minimally linguistically competent individuals. The Court Manager, 3 (2), 18-21.

Sosialdepartementet / Rikstrygdeverket (2006). Tolking for fremmedspråklige hørselshemmede.

Tolkeutredningen (2008). Framtidens tolke- og kommunikasjonstjenester for døve, døvblinde og hørselshemmede. Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Videolenker

What Is a Certified Deaf Interpreter (CDI)? = Hva er en døv tolk?

https://www.youtube.com/watch?v=8cmHNk_QW5Q

The benefits of Deaf Interpreters = Fordeler å være døv tolk.

<https://www.youtube.com/watch?v=Ec8LjnVuJx8>

Certified Deaf Interpreters Explained.

<https://www.signingsavvy.com/blog/165/Certified+Deaf+Interpreters+Explained>

What is the Deaf interpreter?

<http://www.diinstitute.org/what-is-the-deaf-interpreter/>

RID = Registry of Interpreters for the Deaf, Inc.

<http://www.partnersinterpreting.com/resources/>

What Is a Certified Deaf Interpreter (CDI)? = Hva er en døv tolk?

https://www.youtube.com/watch?v=8cmHNk_QW5Q

The benefits of Deaf Interpreters = Fordeler å være døv tolk

<https://www.youtube.com/watch?v=Ec8LjnVuJx8>

DØVE som tolker

helge.herland@doveforbundet.no

- Målet er å finne løsning på oversettelsen mellom en döv som bruker en hørende tegnspråktolk, der kommunikasjonen ikke flyter. I de situasjonene er det en stor fordel med en döv tolk til stede for å få optimal kommunikasjonen mellom den døve og den hørende tegnspråktolken. En slik funksjon har tidligere blitt kalt mellomtolk. Nå er det ikke bare snakk om mellomtolking, men et utvidet tolkeområde. Oversettelse mellom språk krever ikke bare språklige kunnskaper, men også gode kulturelle kunnskaper. Språk og kultur er tett knyttet sammen, sier Maren Oriola.

Hun er ansatt i 60 prosent stilling som prosjektleder i Oslo Døveforening for prosjektet «Døvetolk» som blir finansiert av midler NDF får gjennom ExtraStiftelsen.

Hva skal en døvetolk arbeide med?

- Det er mange oppgaver; Den døve tolken samarbeider med en hørende tegnspråktolk for å ivareta brukeren best mulig. I situasjoner der talespråk ikke brukes vil en döv tolk klare oppgaven alene. Jeg kan nevne noen arbeidsoppgaver for en döv tolk: Noen døve er ikke trygge nok i norsk til å få godt nok utbytte bare av en hørende tegnspråktolk. Tilfeller av lese og skrivebistand. Flyktninger og innvandrere blir en stadig større gruppe i landet. Mange av dem har ikke språk i det hele tatt, andre kan kommunisere med aktive og ikoniske, altså visuelle og enkle tegn. I tolking som krever høyere språkkunnskaper, for eksempel hos politiet, rettsvesenet, alvorlig sykdom osv. Tolking og ledsagere for døvblinde, inkludert haptisk tolking. Tolking mellom ulike tegnspråk, for eksempel ASL (amerikansk tegnspråk) og NTS (norsk tegnspråk). I noen tilfeller som stemmetolk, som bistand for den hørende tegnspråktolk. Vi vet at det skjer mange misforståelser når det skal oversettes fra NTS til talespråk.



Prosjektet startet 1. januar i år og skal gå over to år. Det er opprettet en styringsgruppe med tre representanter; Oslo Døveforening, Norges Døveforbund og Språkrådet.

- I tillegg er det opprettet et ressursgruppe blant de som er i målgruppen for tolkingen. Innspillene fra deltakerne i gruppen blir veldig viktig i mitt arbeid med prosjektet. Det gamle ordtaket gjelder fremdeles: «Den vet best hvor skoen trykker som selv har den på». Så ressursgruppen blir særdeles nyttig i arbeidet, og det er de som vil komme med sine kompetanser om en eller flere arbeidsoppgaver som er aktuelle eller ikke aktuelle. Det er de som vil forme denne tolken som et yrke, understreker Maren.

Maren er svært engasjert i samtalen. Med sitt rike tegnspråk er det slik at jeg av og til må be henne stoppe for å få hjelp til å finne de rette norske ordene til budskapet hennes. Det ser så enkelt ut på tegnspråk, men hvordan skriver man det. Er norsk egentlig et fattig språk? Maren understreker tydelig at det er snakk om to forskjellige språk, norsk og norsk tegnspråk, som gjør at oversettelsesforhold ikke blir en til en. Det er ikke tvil om at prosjektet har fått den rette lederen. Hun kombinerer stor kunnskap med et brennende engasjement rundt spørsmålene knyttet til tolkefunksjonen.

- Husk at mange flyktninger og innvan-

drere aldri har brukt tolk tidligere. De kan ha lett for umyndiggjøre seg selv og overlate ansvar til tolken. På den andre siden må en ikke-utdannet döv tolk passe seg for ikke å umyndiggjøre brukeren. Det er derfor det må kreves god kunnskap og utdanning for en bli en dyktig tolk. Mange flyktninger og innvandrere kjenner ikke det norske samfunnssystemet eller det norske kulturen. Bare tolketjenesten rundt denne gruppen er et svært område.

- Alle husker skjebnen til Fritz Moen. Men har vi god nok rettsikkerhet for døve i dag? Jeg mener nei. Og jeg mener prosjektet «Døvetolk» vil bidra til å bedre dette. Målet er å få i gang god høyskoleutdanning av døve som tolker og sørge for at det blir opprettet varige arbeidsplasser for de som tar utdanning informerer maren som avslutter med å si: - Det aller viktigste for prosjektet er at brukere som har behov for en döv tolk blir ivaretatt. Vi skal sikre at rettsikkerheten, helsen og autonomien bli ivaretatt fullt ut. Når prosjektets avslutning nærmer seg, håper vi at høyskolene har et egen utdanningsprogram for dette yrket, og at det blir opprettet en egen yrkesretning. Jeg ser frem til å samarbeide med folk fra forskjellige institusjoner og fagpersoner innenfor tolkefeltet, avslutter Maren Oriola.

Maren kan kontaktes for innspill på epostadressen: maren@odf.no

STUDIETUR TIL SVERIGE

Oslo Døveforening har prosjektet «Bedre vilkår for døve innvandrere» for år 2, der målet er å få ansatt en innvandrer-konsulent for døve i Oslo kommune. Prosjektet skal også avdekke behov, utfordringer og finne ut hvordan gruppen døve innvandrere i Oslo og Akershus, kan få bedre livsvilkår. Prosjektet er finansiert med midler fra ExtraStiftelsen.

Prosjektleder Vidar R. Sæle, prosjektmedarbeider Lubna Mehdi og prosjektleder Maren Oriola (Døv tolk prosjektet i Oslo Døveforening) var på en studietur i Sverige, nærmere bestemt i Stockholm 18.-20.mai.

Første dagen besøkte vi Stockholm Dövas Förening, der vi diskuterte utfordringer og hvordan livsvilkår er blant døve innvandrere i Oslo og Stockholm. Vi fikk en kort innledning om døveforeningens virksomhet, og vi ser at det er noen visse forskjeller i måten de organiserer foreningsarbeidet som er interessant.



Fra venstre sitter Mimount Tebibel, Lubna Mehdi, Maren Oriola, Vidar R. Sæle og Kitty Elovsson.

Andre dagen fikk vi vite om prosjektet «Tredobbelt utsatt» som handler om døve kvinner som er innvandrere. Stockholm Dövas Förening har dette som 3 års prosjekt. Vi diskuterte utfordringer og erfaringsutvekslinger om døve kvinner som er innvandrere i Oslo og Stockholm.

Etter lunsj hadde vi en kort foredrag ved Patrick Nordell om Deafhood. Vi diskuterte Deafhood og døve innvandrere og også i forhold til døv tolk prosjektet. Det ga oss noen tanker. Vi tre deltok i grunnkurs om Deafhood i helgen 21.-23.august i Oslo Døveforening, som ga oss større forståelse for hva Deafhood er og menes. Dette er noe vi vil jobbe videre med når prosjektet skal avsluttes i desember.

Vi håper at Oslo kommune vil forstå behovet som døve innvandrere har i Oslo kommune når vi skal argumentere i rapporten.

Siste dag i Stockholm hadde vi et møte med prosjektleder som Sveriges Dövas Riksförbund har om døv tolker, og de starter utdanningstilbudet for døv tolker denne høsten. Vi ser verdien av å holde kontakten og støtte hverandre med informasjon om prosjektet døv tolk.

Med EFSLI i Kosovo: Tolking for døve flyktninger

Av Maren Oriola og Niels Kristensen

EFSLI (Europeisk forum for tegnspråk-
tolker) arrangerte en sommerskole om
tolking for døve innvandrere.
Kurset ble holdt en helg i juli, i Pristina
som er hovedstaden i Kosovo.



I forveien av sommerskolen ble vi tilsendt en e-post med ulike stoff som det forventes å leses på forhånd, samt en video som varte i nesten to timer. Vi fikk altså et lite innblikk på hva vi kunne forvente oss av helgen i Kosovo.

Under sommerskolen lærte vi mange ting, noen områder kjente vi fra før – men nå kunne vi endelig koble sammen mellom praksis og teori. Noen områder føltes helt nytt for oss, men når vi tenkte oss om i ettertid – så var det egentlig ikke så nytt likevel. Dette har lenge ligget i underbevisheten vår, bare at det ble identifisert med navn på ulike begreper og teorier.

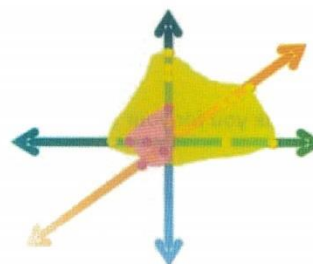
Vi gikk gjennom fem hovedtemaer på sommerskolen; strategier, döv tolk, lovfestelse knyttet til tolking, handlingsrom og traumer. Strategier handler om hvordan en går frem for å kunne gjøre en god tolkejobb ved å møte både den hørende (ansvarlige) og den døve flyktningen. Døv tolk dreier seg om hvor viktig det er å ha en döv tolk med under en tolkesituasjon – som en verdi- og betydningsfull del av hele tolkesituasjonen. Det er noen ulikheter mellom lovfestelsen i forbindelse med tolking i ulike land, men mye av dette er felles fra land til land.

Tilslutt hadde vi et tema om traume, at en tolk kan adaptere (overta) traumet til den døve flyktningen, selv om tolken ikke selv har opplevd det selv. Det kan for eksempel dreie seg om overgrep, krig, fluktopplevelsen som den døve flyktningen fortalte om under en tolkesituasjon. Etterveiledning, bearbeidelse og ulike metoder for å ikke overta traumet til den døve flyktningen var noe, blant

annet, som vi i gruppen diskuterte og snakket om.

Vi hadde også øvelse, praksis, analyse og diskusjon der vi ble delt opp i ulike grupper. Vi skulle tolke for en döv flyktning (rollespill), og her ble vi utfordret på høyt nivå. Det ble også et opptak av det, og vi skulle se gjennom opptaket i ettertid på hva som kunne forbedres og hva som ikke burde gjøres. I denne sammenhengen hadde vi handlingsrom som tema. Handlingsrom på engelsk: «Role Space» av Peter Llewelyn-Jones (SLI Ltd. UK) og Robert Lee (U. of Central Lancashire, UK) menes med samhandling under en tolkesituasjon: identifikasjon av roller og grad av tolkenes beslutningsfrihet. På bildet ser dere hvite modelleire, samt røde, grønne og lilla trepinner som knyttes fast i midten. Dette er en 3D-modell som ble dannet da vi skulle analysere vår tolkesituasjon som ble filmet under øvelsen. Den blå pinnen representerte Maren's ledelse/styring i forbindelse med samhandling under tolkesituasjonen (Maren var tolk under øvelsen). Den hvite modellen skal puttes til høyre for pinnen om en har høy ledelse/styring, og til venstre om en har lav ledelse/styring. Det var et øyeblikk der Maren hadde høy ledelse/styring når hun prøvde å gjøre seg forstått for den døve flyktningen, og innså tilslutt at hun måtte ha bilder som hun kunne vise frem. Hun spurte intervjueren om han kunne hente frem bilder.

Ja, det er ulike plasseringer på den blå pinnen underveis i tolkesituasjonen. Den grønne pinnen representerer ens deltakelse/tilpasning under samhandlingen. Venstredelen av den grønne pinnen viser at en tilpasser seg til minoriteten, altså



den døve flyktningen. Høyredelen av den grønne pinnen viser at en tilpasser seg til majoriteten, altså intervjueren. Som döv tolk er det svært vanlig at en tilpasser seg til minoriteten, mens den hørende tolkekollegaen tilpasser seg til majoriteten. Den oransje pinnen handler om ens tilstedeværende. Venstredelen forteller om deltakere under tolkesituasjon legger merke til en, mens høyredelen forteller om en er usynlig. Som döv tolk vil en nok bli lett lagt merke til, og den hørende tolkekollegaen ville ikke blitt like synlig som den døve tolken.

Modellen ble satt sammen når vi analyserte filmklippet av vår tolkesituasjon, og det var uenigheter blant oss, og ikke bare det – modellen forandret seg hele tiden så lenge tolkesituasjonen pågikk. I noen øyeblikk ledet Maren, mens andre øyeblikk styrte den hørende tolkekollegaen. Det var lærerikt å analysere hvordan og hvorfor dette skjedde under hver del av tolkesituasjonen. Hele poenget med dette handler helt klart om at det skal skje på den døve flyktningens premisser, og at kommunikasjon skal flyte mest som mulig mellom alle partene under en tolkesituasjon. Vi takker for en lærerik helg.

Jeg Deler...

DT deler informasjon som kanskje kan være nyttig for deg som leser av bladet. Alt fra reisebrev til nyheter og kronikker.

Tolkevettreglene – Døve Tolker

Maren Oriola og Niels Kristensen. Foto: Niels Kristensen

Et lærerikt og interessant arbeidsseminar gjennom en helg ble gjennomført i Kroatias hovedstad, Zagreb i mars. Seminaret ble arrangert av EFSLI-DI (Europeisk Forum for Tegnspråktolker – Døve Tolker) og handlet om etikk, etiske utfordringer og dilemmaer. En døv tolk fra Amerika, Arkady Belezovsky, og en hørende tolk fra England, Chris Stone, hadde ansvaret for seminaret.

Vi som deltok på seminaret kan trygt si at seminaret var veldig kompakt, og det var ikke mye tid til å kunne besøke selve byen. Det er ikke så lett å oppsummere hele seminaret til et lite innlegg, vi har derfor valgt å omskrive oppsummeringene om tolkevettreglene.

Før vi fortsetter med å skrive, ønsker vi å understreke at en døv tolk er en tegnspråktolk som selv er døv og mestrer tegnspråk svært godt.



De ti tolkevettreglene for/om døve tolker

- | | | |
|---|---|--|
| 1. Kommuniser med den døve, og behandle den døve som likestilt. | Norsk er din tolkekollegas første språk, og norsk tegnspråk er ditt første språk. Bruk hverandres styrker. | tolkekollega. |
| 2. Du er tryggheten den døve søker etter. Gi tryggheten. | 6. Del av med deg til din tolkekollega. Gi din kunnskap om norsk tegnspråk til din kollega, og ta imot kunnskap om norsk fra din kollega. | 8. Ta vare på døve, selv i din fritid. Du er portvokter mellom døvesamfunnet og storsamfunnet. |
| 3. Behandle døve med tilleggsutfordringer eller har en funksjonshemming, med respekt. | 7. Du og din tolkekollega er broen mellom to ulike verden. Ha et gjensidig samarbeid til å få kommunikasjonen til å flyte med din | 9. Støtt ressurssterke døve. Vis din forståelse for deres frustrasjon i knyttet til diskriminering. |
| 4. Vis forståelse for døve med innvandrerbakgrunn, og erkjenn dine begrensninger. | | 10. Vis respekt for de ti tolkevettreglene for/om døve tolker. Brytes en av disse reglene, må du vurdere om du kan fortette å tolke. |
| 5. Vis respekt for din tolkekollega. | | |

Gavekonto

Norges Døveforbunds gavekonto er 8200 06 08072. Store og små gaver mottas med takk.

Norges Døveforbund arbeider blant annet for en bedre tolketjeneste, flere tekstede og tegnspråktolkete TV-programmer, et bedre skoletilbud til døve og hørselshemmede barn og bedre informasjon til foreldrene, et mer tilgjengelig samfunn for døve og hørselshemmede, eldre døves rett til sykehjem med tegnspråkmiljø, styrking av norsk tegnspråks stilling på alle nivåer og mange andre oppgaver.

Flytter du eller har du byttet e-postadresse?

Du kan selv endre din adresse ved å gå inn på din konto i regweb. Eller du kan ta kontakt med din lokale døveforening for hjelp med dette. Har du spørsmål kan du kontakte Eva Skovli på medlem@doveforbundet.no

Fra og med mai 2016 slutter Norges Døveforbund med å ettersende Døves Tidsskrift som vi får i retur på grunn av feil adresse. Det er da viktig at du endrer din adresse ved flytting.

Døv Tolk på turné!

Arkady Belozovsky jobber som tolk og er selv döv. Han har jobbet som tolk i USA i over 20 år. I mai kommer han til Norge og holder foredrag om "døv tolk", hvor han skal fortelle om hva en döv tolk gjør og hvordan samarbeidet med en hørende tolk skal fungere. Han skal også nevne flere ting som angår det å være en döv tolk, så som etiske utfordringer.

Han har tidligere hatt ansvar for et arbeidsseminar hos EFSLI (Europeisk forum for tegnspråktolker) som ble holdt i Kroatia som handlet om etikk. Han har også vært på turné i Ukraina, Tyskland og flere andre land med foredraget "døv tolk". Han har tidligere jobbet som lektor hos Brown University (USA) som tegnspråklærer.

Denne turnéen er en del av prosjektet "Døv tolk" hos Oslo Døveforening. Prosjektet er finansiert av Extra-Stiftelsen gjennom Norges Døveforbund. Formålet med prosjektet er å dokumentere og kartlegge behovet for döv

tolk. Hensikten med turnéen er å gi kunnskap til døve om døve tolker.

Arkady vil bruke internasjonale tegn under foredraget, og det vil bli tolket til norsk tegnspråk. Noen steder vil det også bli tolket til norsk talespråk (ta gjerne kontakt med kontaktperson for ditt lokale område for å høre om det blir tolket til norsk talespråk).

Arkady sitter med stor og nyttig erfaring innenfor dette området, alle vil få et stort utbytte av å se hans foredrag. Alle, både døve og hørende (både tegnspråklige

og ikke-tegnspråklige), er hjertelige velkomne.

Informasjon og kontaktperson hos hver enkelte by kan du finne nedenfor. Har du spørsmål vedrørende Arkady og hans foredrag, ta kontakt med prosjektlederen for prosjektet "Døv tolk" - Maren Oriola. Epost: maren@odf.no

Har du spørsmål vedrørende sted, ta kontakt med kontaktperson på det aktuelle stedet.

Jeg (prosjektlederen, Maren Oriola) benytter nå anledningen til å vise min takknemlighet til Døves

Fylkeslag Nordland, Trondheim Døveforening, Møre og Romsdal Døveforening, Oslo Døveforening, Vestfold Døveforening, Norges Døveforbund-Stavanger og Bergen Døvesenter for at de stiller opp med å ordne det praktiske.

Viser også min takknemlighet til andre lokale foreninger som organiserer fellestransport til nærmeste sted for å ta del av Arkadys foredrag (ta gjerne kontakt med din lokale forening for å spørre om organisert fellestransport).

Vi sees, ikke sant?

Info om steder:

Sted: Bodø

Adresse: NAV Hjelpemiddelsentral, Haakon VII gate 98
Dato: 18. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Døves Fylkeslag Nordland
Kontaktperson: Daniel Nyheim Mosti
Epost: dfn.styret@gmail.com

Sted: Trondheim

Adresse: Klostergata 60
Dato: 19. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Trondheim Døveforening
Kontaktperson: Solveig Fremstad
Epost: trondheim.df@online.no

Sted: Ålesund

Adresse: Storevågen 75
Dato: 20. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Møre og Romsdal Døveforening
Kontaktperson: Harald Oppigård
Epost: post@mrdnf.no

Sted: Oslo

Adresse: Anna Sethnes Hus, Auditorium 3 i Pilestredet 52.
Dato: 21. mai
Klokkeslett: 14.00-18.00
Ansvarlig: Oslo Døveforening
Kontaktperson: Niels Kristensen
Epost: frivillig@odf.no

Sted: Porsgrunn

Adresse: Døves Hus, Telemark Døveforening, Tordenskioldsgt 5.
Dato: 23. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Vestfold Døveforening
Nettside: <https://www.facebook.com/events/257135444628716/>

Sted: Stavanger

Adresse: Saudagata 11a
Dato: 24. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Norges Døveforbund-Stavanger
Kontaktperson: Hanne B. Kvitvær
Epost: dagligleder@ndfstavanger.no

Sted: Bergen

Adresse: Kalfarveien 79
Dato: 25. mai
Klokkeslett: 17.00-21.00
Ansvarlig: Bergen Døvesenter
Kontaktperson: Rune Anda
Epost: post@bgds.no
Nettside: <http://www.bgds.no/2016/04/13/17193/>



Vedlegg 6 – Kontaktposten nr 3/16 (Møre og Romsdal Døveforening)

Fantastisk foredrag av A. Belezovsky. Det har gitt innsikt på hva døvetolk er for noe. 3 av våre medlemmer har gjennomført som mellomtolker. Takk til Helle, Tove, Rolf Inge. Spennende foredrag. Takk til Arkady og Maren for vel flott gjennomført foredrag.



Døve som tegnspråktolker

Tekst: Helge Herland. Foto: Toralf Ringsø.

Onsdag 25. mai 2016 var ca 60 deltakere samlet til et miniseminar i Bergen Døvesenter med tema «døve som tegnspråktolker». Deltakerne var en fin blanding av hørende tegnspråktolker og nysgjerrige døve. Seminaret var en del av prosjektet som Maren Oriola har om samme tema for Norges Døveforbund, finansiert av ExtraStiftelsen.

Foreleser var Arkady Belezovsky fra USA. Han arbeider blant annet som döv tegnspråktolk og han underviser på universitetsnivå i tegnspråk og i oversettelse mellom talespråk og tegnspråk, og oversettelse mellom ulike nasjonale tegnspråk.

Ved forelesningen i døvesenteret brukte Arkady internasjonale tegn som ble tolket (mellomtolket) av Maren og fremført av den døve tegnspråktolken Kristin Fuglås Våge. Det var imponerende hvordan de tre klarte å holde det gående i fire timer, ikke minst de to norske døve tolkene som holdt det gående hele kvelden – vi er ellers vant med at hørende tolker bytter på oversettelsen hvert femtende minutt.

Arkady sitt hovedpoeng er at de fleste hørende tegnspråktolker aldri kan oppnå samme nivå i norsk tegnspråk som døve morsmålsbrukere av språket. Døve med norsk tegnspråk som første språk er de beste til å formidle budskap videre til andre brukere av norsk tegnspråk. I denne prosessen er de døve tolkene avhengig av et godt tosidig samarbeid med dyktige hørende tegnspråktolker. De hørende tegnspråktolkene har morsmålskompetanse i norsk talespråk. Dermed kan de to tolkene utfylle hverandre på en god måte, mente Arkady. Han sa at tre års høyskolestudier i tolking, der tegnspråk er ett av fagene, ikke kan gi god nok tegnspråkkompetanse til de hørende studentene.

Arkady fortalte at døve tegnspråktolker nå finnes i mange europeiske land og også blant annet i USA og Japan. Norge henger langt etter som enda ikke har



døve tegnspråktolker. Han fremholdt de mange fordelene ved å ha tolketeam der hørende og døve samarbeider, han var innom mange tolke-etiske spørsmål og andre utfordringer knyttet til yrket som tegnspråktolk. Arkady understreket også hvor viktig kunnskap om døves kultur er i tolkejobben, og hvordan de ulike tolkeoppdragene krever kunnskap innenfor ulike sjangere – altså spesielle kunnskaper innenfor det området det skal tolkes til og fra.

Så gjenstår det å se om det blir mulig å få til en god utdanning av døve tegnspråktolker ved de tre høyskolene som i dag utdanner hørende tegnspråktolker her i landet? Om Nav har vilje til å åpne for ansettelse av døve tegnspråktolker? Og om hørende tegnspråktolker og døve tegnspråktolker kan bygge opp et samarbeid til beste for den gruppe de skal betjene i samfunnet.



Vedlegg 8 – Referat fra miniseminar, Døv tolk som yrke

Work deaf interpreter: dilemma, work settings, and scenarios.

Døv tolk som yrke: dilemma, arbeidssituasjon og scener.

Av Arkady Belazovsky, M.S.

Stavanger 24. mai 2016

Referenter: Ina Rostrup og Heidi Myklebust

Arkady er født og oppvokst döv i Sovjet (nå Ukraina). Han er 3. generasjon döv. Alle tre barna hans er også døve. Familien flyktet til USA i 1989 da Arkady var 13 år. Han opplevde veldig stor kulturforskjell. Mat, klær, tegnspråk, mye var annerledes.

Arkady begynte å jobbe som lærer på tolkeutdannelsen, og ble etter hvert seksjonsleder der, i en alder av 24. Det ble en populær studie, men han fikk max lov å ha 25 elever i en klasse. Han begynte senere å jobbe som lærer på Brown University, hvor han var den eneste døde. Han tenkte han burde prøve å tolke, siden det var det han underviste i. Han tok derfor master i språk og tolking.

Arkady møtte Maren ved to anledninger, og startet så et samarbeid for å få i gang dette seminaret.



Det var til sammen 78 personer til stede på temakvelden på Stavanger Døvesenter 24.mai 2016.



Under foredraget snakket Arkady på internasjonalt tegnspråk. Jannicke og Maren sitter på første rad og oversetter til norsk tegnspråk, og så står Håkon og Hanne på scenen og kopierer det Jannicke eller Maren sier slik at alle ser. Dette blir igjen stemmetolket til norsk tale av Carin og Anne Liv, med Silje Helen som støttetolk for begge.

Tips og triks til den døve tolken:

- Man kan bruke en døv tolk som kan kopiere kommentarer og spørsmål fra salen, slik at folk i salen ikke trenger snu på seg eller å komme opp selv.
- Under for eksempel konferanser kan man ha en døv tolk fast på scenen som kan kopiere spørsmål. Denne døve tolken bør få samme lønn som de hørende tolkene.
- Det er lurt at tolken som kopierer spørsmål også sier hvem som spør/kommenterer, slik at folk i salen slipper å snu seg for å se hvem som prater.
- Arkady mener tolken må stå på samme plass, og co-tolken må stille seg samme plass som den første tolken etter tolkebytte. Man kan ta et skritt i alle retninger, men holde seg innenfor samme område. Han sier også at det er viktig at publikum fester blikket på den som prater, ikke se opp og ned på personen som tolker.
- Tolken må være profesjonell og ikke blande seg inn og komme med egne kommentarer.
- Arkady sier den døve tolken vil være mye flinkere til å vise bevegelser til ulike dyr og så videre, mer enn den hørende. Den hørende tolken vil bruke ord/tegn for hva som skjer, men den døve viser det med hele kroppen og mimikken.
- Man må tilpasse tolkingen til stilen til den som snakker, og tilpasse til intonasjon og stemmestyrke.

Foredrag

Historikken, kultur og organisasjoner:

WASLI: World Association of Sign Language Interpreters. Dette er en organisasjon med representanter fra forskjellige land. Disse samles og snakker om ulike problemstillinger. De kjøper tjenester fra Arkady. Han jobber som koordinator som ser hvilke tolker som er dyktige og setter disse sammen i team under konferanser.

EFSLI: European Forum of Sign Language Interpreters. Dette er en organisasjon som møtes en gang i året. 4 ganger i løpet av året er det i tillegg workshop. Her er det flest hørende medlemmer, men det er også noen døve. EFSLI har satt i gang en organisasjon for døve tolker også. Det heter Efsli-DI.

EFSLI-DI (European Forum of Sign Language Interpreters- Deaf Interpreters) tar opp ulike problemstillinger, for eksempel etikk. Organisasjonen har diskutert dette, og sett på etikken i ulike land. Kjenner døve til etikken tolkene har?

Maya de Wit, president i EFSLI fra 2006-2012, har skrevet en bok som ble utgitt av EFSLI-DI i 2012. Hun samlet informasjon fra tolker i mange land.

Arkady var med og underviste døve tolker i Tyskland allerede for 10 år siden. I Island, Danmark, Litauen og Finland har det vært stor utvikling. Men hva med Norge? Dette er nytt i Norge. Vi må ta steg for steg sammen. Norge kan lære av USA, og hoppe over alle problemene de har opplevd.

Vil nå prøve å kjempe for at døve kan bli tolker også. Skal de døve da gå de samme tre årene som hørende? Viktig at alle tolkene får gå sammen, for å få godt samarbeid.

Arcady håpet at noen døve som deltok på dette seminaret vil inspirert til å bli døv tolk!

Historien i USA:

I Milanokongressen i 1880 ble det bestemt at man skulle satse på oralmetoden. Som en reaksjon på dette ble NAD (The National Association of the Deaf) opprettet. Her var både døve og coda med.

I 1964 ble organisasjonen RID (The Registry of Interpreters for the Deaf) opprettet. RID kan sammenlignes med NAV i Norge.

Problemet var at det var ulikt nivå på tolkene. Hvordan skulle man vurdere tolkene? Hvordan kan vi vite om en tolk er god nok? Kunne man ha navneskilt på hvem som var godkjente tolker? Til slutt var ble RID og NAD enig om felles godkjenningsordning og sertifisering.

I 1979 ble en døv tolk godkjent for første gang. Da brukte man ordet «mellomtolk». Den døve tolken kom for å hjelpe den hørende tolken med tegn. Det var et ønske om at døve tolker skulle bli likestilt med hørende tolker og derfor måtte de gjennom den samme testen.

Det ble startet opp undervisning for døve som ville bli tolker. Undervisningen bestod av 16 timer (8 timer om tegnspråktolking og 8 timer om etikk). Hørende tolker hadde 150 timer undervisning. De døve skulle ta en skriftlig test, hvor de døve fikk vanskeligere spørsmål enn de hørende. Mange døve slet med testen fordi de ikke var så flinke skriftlig. Så ble dette endret slik at de kunne ta testen på ASL. Likevel var det mange som strøk fordi svaralternativene besto av å bokstavere ord. Etter hvert ble testen tospråklig, både engelsk og ASL. Da besto mange av de døve tolkene. Det var en test med simultantolking og en test med sekvensiell tolking. Mange døve brukere reagerte på at de som hadde vokst opp med tegnspråk ikke fikk lov å ta praktisk/muntlig test før de hadde bestått den skriftlige testen.

Metafor om fisk i en bolle:

Arkady viser et bilde av gullfisk i en bolle. En fisk hopper ut av bollen og inn i en ny, tom bolle. Poenget er at noen må hoppe først. Går det bra for den ene som hoppet, vil flere hoppe etter. Så viser han at den ene fisken hopper enda et steg videre, til en enda større bolle. Det viser at den som har lyst å lære nytt, kan ha mål å for eksempel få en toppstilling.



Hvem trenger en døv tolk?

- Hørende tolker – Ikke fordi de er dårlige, men fordi hørende tolker og døve tolker kan ha et bra samarbeid.
- Døve og hørselshemmede brukere – Ikke alle døve og **tunghørte** er like gode i norsk skriftspråk.
- Leger, lærere og så videre.
- Mindreårige døve – De vil kunne snakke lettere med en døv tolk istedenfor en hørende. Det burde være innfelt i loven, da har man også automatisk flere jobber.
- Nye døve nordmenn – Utenlandske døve som har bodd lenge i Norge, kan tolke for de som akkurat har kommet hit.
- Døve som har psykiske utfordringer – Døve kan avlese situasjonen og brukeren bedre.
- Døvblinde

Hvorfor døve tolker?

- Kroppsspråk og mimikk – Døve kan lettere sette tegn på kroppsspråk og mimikk. Døve har en god evne til å tolke visuelt. Arkady viste et eksempel med å tolke riding og galopp. En hørende ville kanskje bare sagt «hest», «hest», «hest», mens døve ser for seg og viser mer levende hvordan beinene beveger seg. Det er fordel med døv tolk!
- Døve har tegnspråk som morsmål.
- Må kunne oppfatte tegn uansett hvor i tegnrommet de ligger.
- Dialekter - Døve kan se hvor den døve som prater er fra, lettere enn en hørende tolk.

Hvorfor er det viktig å ha en døv tolk med?

- Samarbeide og hjelpe hverandre (hørende og døv tolk sammen)
- Mindre misforståelser
- Det er viktig at alt den døve (brukeren) sier blir stemmetolket.
- Tospråklighet – Tolkene kan hjelpe hverandre med valg av ord.
- Kompetanse – Tolkene har kanskje ulik kompetanse og kan utfylle hverandre.
- Den døve har ofte mer ansiktsuttrykk og kroppsspråk og det må bli tatt med til den hørende tolken. Den døve kan skjønne mer bare av ansiktsuttrykk
- Presis informasjon! Døv og hørende kan samarbeide om å tolke fullverdig melding fra språk til språk.
- Peace in mind/ro i sjelen. Etter et oppdrag kan det hende at en hørende tolk tenker på noe som ikke ble bra nok tolket. Hvis man samarbeider med en døv tolk, kan man være mer rolig etterpå og ha en bedre følelse etterpå fordi man vet at den døve har kontrollsjekket det som ble tolket.

Hva skjer i verden i dag?

- Flere internasjonale konferanser med flere språk.
- Mange «gate»-tolker, som bare er blitt hentet inn, uten utdanning.
- Er de kvalifisert nok?

Oversetter vs tolk:

- Oversettelse og tolking er to forskjellige ting.
- Eksempel på oversettelse: Engelsk tekst blir oversatt til norsk talespråk (i ettertid, tilgang på ordbøker)
- Eksempel på tolking: Norsk talespråk blir tolket til tegnspråk (simultant, begge retninger, akkurat nå)
- Døve kan også oversette, for eksempel fra skrift (brev, resept og så videre) og oversette det til tegnspråk.

Ramme for døv tolk som profesjonelt yrke:

- Hvilke etiske koder skal den døvne tolken følge?

Eksempel 1: Arkady forteller om at han som tolk har fått vite at den 15-årige jenta som han skal tolke for forteller ham at hun er gravid. Når de kommer inn til legen, forteller hun ikke dette til legen, og legen vil ta røntgen av henne, noe som kan være skadelig for barnet. Hva skal tolken gjøre?

Diskusjon i salen:

- De fleste mener at den døvne tolken må gi beskjed.
- Arkady: Hun var mindreårig, det handlet om liv og helse, og han kunne ikke vite om det hun hadde sagt ham var sant eller ikke.
- Arkady sin løsning den gangen: Han gikk ut på gangen med legen og den hørende tolken, uten mor og datter, og fortalte videre hva jenta hadde sagt.
- Det ente opp med at legen tok en urintest, uten å nevne det som var blitt sagt mellom han og tolkene.

Eksempel 2: Arkady og en hørende tolk tolket en legevisitt for en ung gutt. Tolkingen var ferdig og tolkene var på vei ut av sykehuset. Da møtte de foreldrene til gutten. Dette var personer som Arkady kjente personlig og de lurte på hva som hadde skjedd på legevisitten.

Diskusjon i salen:

- Tolken kan ikke si noe videre til foreldrene.
- Foreldrene kan ta med tolken videre til legen.
- Tolken er ferdig på sitt oppdrag, og foreldrene må bestille ny tolk
- Arkady svarte: «Vi kan gå og spør legen sammen, så kan jeg tolke». Han kunne ikke si hvem som var rett lege og slikt, så det måtte foreldrene finne ut av selv.
- En annen mulighet: om han ikke hadde hatt tid til å bli med videre, kunne han hjulpet foreldrene med å bestille ny tolk.

Eksempel 3: Kan døvne tolker fremdeles være i døvemiljøet når de er tolker?

Diskusjon i salen:

- For eksempel leger sier aldri «hei» først om de møter pasienten på butikken, det må pasienten gjøre. Det samme gjelder tolker.
- Som døv tolk må man lære seg de ulike reglene man har å forholde seg til, for eksempel i rettsaler og så videre. Det man har lært kan man ikke fortelle som privatperson.

Hvordan kan døvne og hørende tolker skape allianse?

- Man skal ikke si at «jeg kan alt, du kan ingenting»
- Være tålmodig med hverandre
- Må støtte hverandre
- Må forstå hverandre
- Man må gjerne ha en allianse med flere, for å kunne få hjelp fra flere.
- Har man en allianse med flere, kan man også kjempe for lønn sammen.

Team empowerment

The difference between delegating and empowering:

Delegating	Empowering
• Here is what I want you to do • This is how you do it • This is what I want it to look like • This is what you need to do next • I'll give you the last 5% • I own it • Here's where I see this going • Concrete • Follow the company line • Perform tasks • No room for other leaders • Guided by preference • Here's my opinion	What do you need from me? This is your role This is where we're going This is how it fits in the big picture I'll let you contribute the last 5% You own it Where do you see this going? Fluid An opposite view is encouraged Results Room for other leaders Guided by values What's your opinion

Kolonnen til venstre er eksempel på hvordan man ikke bør behandle den andre i teamet, mens kolonnen til høyre er et godt eksempel på hvordan man kan samarbeide i team på en god måte.

Respekt

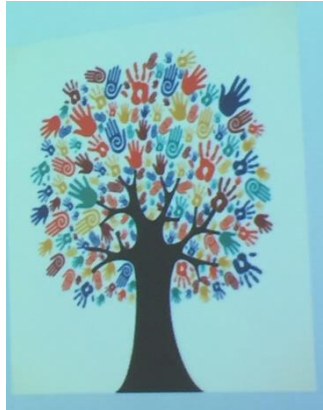
- Respekt for hverandre
- Man kan ikke være döv tolk om man ikke får respekt fra døve brukere.



Mentor

Man får hjelp fra en annen tolk, den er som en slags mentor.

- Mester
- Venn
- Rollemodell
- Konsulator
- Støtte
- Kollega
- Leder
- Veileder
- Rådgiver
- Nettverk



Man må utvikle seg som tolk. Man begynner som en stamme med et tre, da er man usikker. Men stammen blir større og større, og man får flere og flere blader. Noen ville kanskje ha fjernet det tynne treet i begynnelsen, men man må la det få utvikle seg. På samme måte må nyutdannede tolker få lov å prøve seg, og få lov å utvikle seg.

Hvordan plasserer personene seg i forhold til hverandre i en tolkesituasjon?

(døv bruker, lege, döv og hørende tolk)

- En döv sitter i en stol, lege og döv tolk rett foran bruker. Hørende tolk står bak den døde. Den hørende tolken kan eventuelt stå/sitte ved siden av bruker.

Hvordan møter vi vårt yrke?

- Tidligere hadde man «hjelp-filosofien». For eksempel coda var vant med å hjelpe foreldrene sine. Noen ser på døde tolker som en hjelper.
- Så gikk det over til «maskin-filosofi»: Tolken som en robot.
- Tolken som et kommunikasjonsverktøy
- Tospråklig/tokulturell: Man kan ikke nødvendigvis oversette direkte, men tilpasse tolkingen til noe som passer inn kulturelt.
- Man må ofte oversette litt annerledes enn det som sies.
- Forberedelse til et oppdrag

Bildetolk:

- Burde ha en döv tolk der

Taushetsplikt:

- Kan ikke fortelle hva man har tolket til andre

Kleskode:

- Hva er situasjonen?
- Hvor er det?

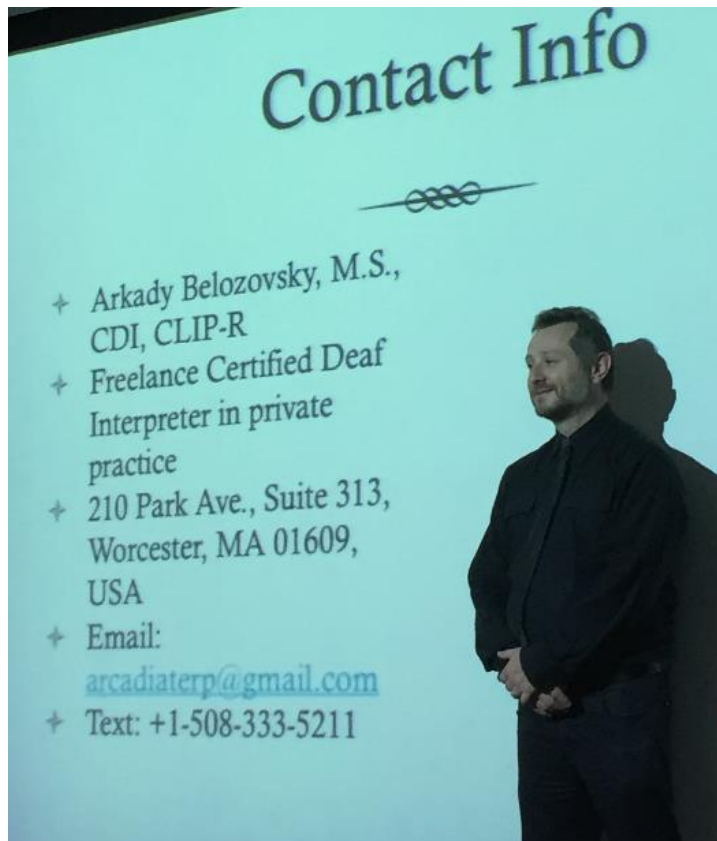
Tolk i media:

- Tolken på TV.
- Større bilde til tolken nå enn før

Scenetolking:

- Hvor er tolken plassert under en konsert? På eller under scenen?

Kontaktinfo



Stemmetolkenes erfaringer fra tolking av foredraget

«Døvtolk» 24. mai 2016

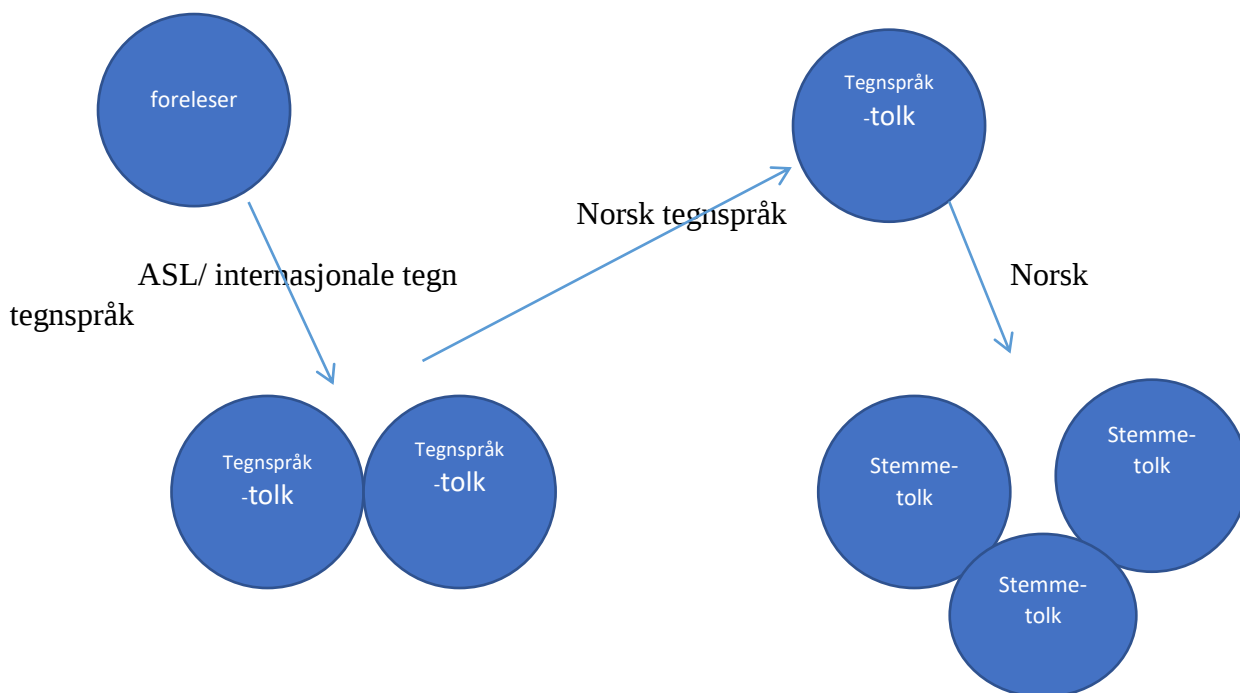
NAV Tolketjeneste Rogaland hadde skaffet tolker som fikk ansvar for stemmetolkingen.

Vi var tre stemmetolker, og det var to døve som hovedsakelig skulle tegnspråktolke til forsamlingen.

Etter tips fra Maren og Arkady som i løpet av sin foredragsturnè hadde erfart hva som fungerte best, fordelte vi oss med en fast stemmetolk på hver av de døve tegnspråktolkene, og tolk 3 skulle tolke eventuelle andre som sa noe fra scenen. I tillegg var tolk 3 støttetolk for både tolk 1 og 2, og satt plassert på raden bak, mellom de to. Hun brukte haptiske signaler til tilbakemeldinger, noe som fungerte veldig bra og gjorde oss trygge på at vi gjorde en god jobb.

Et av signalene var et smilefjes ☺, det ble brukt når vi hadde gode norske formuleringer som virkelig fikk frem nyansene i det som ble sagt på tegnspråk.

Vår plassering:



Vi så det som en stor fordel at Maren kjente Arkady og innholdet i foredraget godt fra før! Tolkene i Stavanger fikk ikke tilgang til mye forberedelse. For oss var det gunstig å sitte med en viss avstand fra tegnspråktolkene som tolket fra ASL, slik at vi ikke ble påvirket av deres tolking. Vi fokuserte kun på den som skulle stemmetolkes. Denne type tolkesituasjon var ny for oss alle, men alle vi som tolket i Stavanger kjente hverandre fra før. Alle var dermed trygge på at det som skulle tolkes ville blitt oppfattet og det preget stemningen, og gav også deltakerne en god opplevelse.

Vedlegg 9 – Oppgaver for innlevering for kurs som døv tolk

Oppgave 1:

Denne filmen på norsk tegnspråk skal tolkes/oversettes til **ENTEN norsk (skriftlig) eller internasjonalt tegn eller amerikansk tegnspråk**.

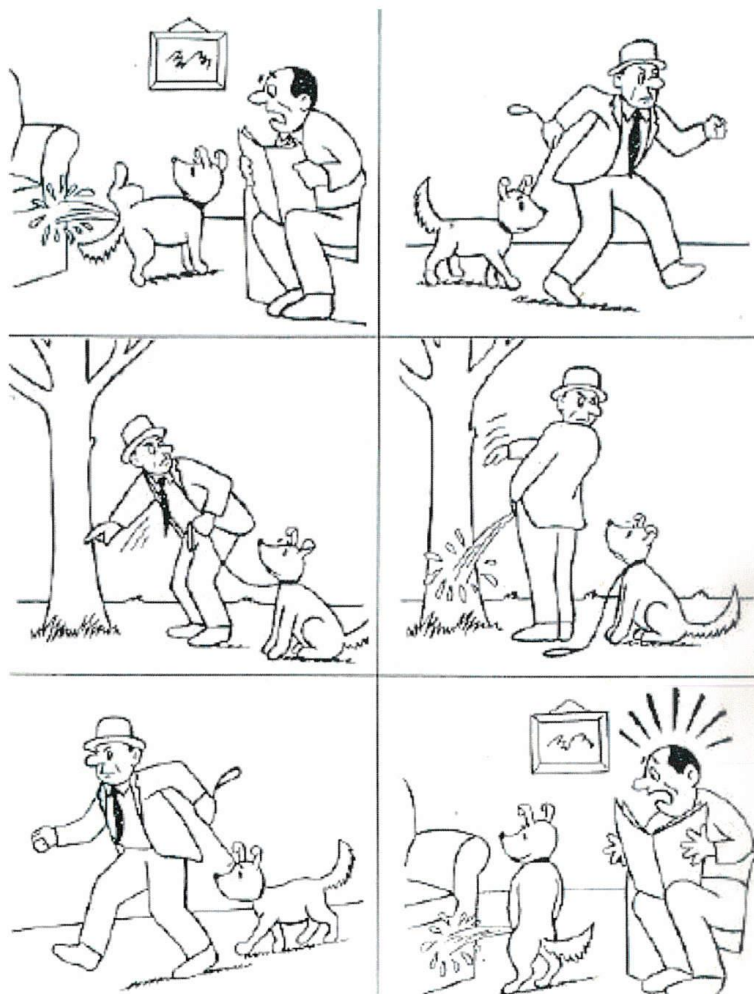
<https://www.youtube.com/watch?v=6DnlmOpQMyk>

Vi ønsker å se om du har forståelse for selve talking/oversettelse fra språk til språk.

Du kan også tolke/oversette denne filmen på norsk tegnspråk til et annet tegnspråk, men vi har ikke vurderingsgrunnlag da vi ikke har kompetanse i alle tegnspråk. Men det er en fordel å vise oss og la oss vite at det er noen som kan andre tegnspråk enn norsk tegnspråk og amerikansk tegnspråk.

Tips: Innholdet skal være lik hos begge, men språkets oppbygning og struktur kan gjerne være forskjell hos den oversatte fra den originale.

Denne tegneserien skal tolkes/oversettes til **norsk tegnspråk med fokus på enten barn eller til aktive og ikoniske tegn med fokus på personer med begrensede lingvistiske kunnskaper** (tolking for barn eller tolking for personer med begrensede lingvistiske kunnskaper).



50

Oppgave 3:

Denne teksten skal tolkes/oversettes til **norsk tegnspråk** med fokus på *enten eldre døve eller dialekt*.

Nasse Nøff satt alene nede ved elven. Tittet på sitt eget speilbilde. Følte seg litt ensom... Så kjente han en pote på skulderen, snudde seg og så at det var bestevennen Ole Brumm. Nasse smilte med et tårevått øye og sa: "Hvordan visste du at jeg trengte en venn?"

Ole Brumm svarte: "Når man har venner som ligger nærmest hjertet, hører man at det andre hjertet roper."

Vi ønsker å se om du har forståelse for tur- og rolletaking i norsk tegnspråk.

Vedlegg 10 – Kulturforståelse og konseptoversettelse

Kulturforståelse | Smi språk & kultur

<http://smi-sk.no/kulturforstaelse/>

Smi språk og kultur – LÆRING FOR LIVET!

f in



Smi tolk (<http://smi-sk.no/smitolk/>)

Veien til fagbrev (<http://smi-sk.no/veien-til-fagbrev/>)

Norsk kurs (<http://smi-sk.no/norsk kurs/>)



Introduksjonsprogram (<http://smi-sk.no/introduksjonsprogram/>)

Kulturforståelse (<http://smi-sk.no/kulturforstaelse/>)

Læringsverktøy (<http://smi-sk.no/laeringsverktoy/>)

Om oss (<http://smi-sk.no/om-oss/>)

Kulturforståelse – norsk på norsk!

http://smi-sk.no/wp-content/uploads/2016/03/smi_human-kommuniser_bilde-06-1024x446.jpg



Hva jeg sier – og hva du hører

Det er ikke nok med felles språk eller bruk av tolk, for at utlendinger skal kunne forstå norsk informasjon. For en person fra sør-Kina er «en hund/a dog/un chien» ikke det samme som for en nordmann, engelskmann eller franskmann. Fordi kineseren assosierer hund med mat blir meningsinnholdet i ordet helt forskjellig fra europeernes forståelse og tolkning.

Konseptoversettelser

Med forankring i anerkjent teori har Smi språk og kultur utviklet en oversettelsesmetode. Denne metoden skal hjelpe ansatte i private og offentlige virksomheter til å formidle et meningsinnhold som stemmer bedre overens med den norske forståelsen.

Konseptoversettelser er utviklet av ikke-vestlige nordmenn som kjenner begge kulturer. Ved hjelp av denne metoden har de funnet paralleller fra sin hjemlandskultur for å forklare det norske meningsinnholdet – som ofte er knyttet til det norske verdssystemet.

Riktig innhold betyr ikke bare riktige ord

Alle som skal gi eller spre informasjon til ikke-vestlige medborgere, bør bruke konseptoversettelse. Smi språk og kultur tilbyr kurs og foredrag som er skreddersydd kundens behovet for kulturforståelse.

Oslo Døveforening
www.odf.no
post@odf.no